

**KLIMATAKTIVISM
& ICKEVÅLD:**

**AKTIONER
OCH ORGANISERING**

KLIMATPRATA!

Aktioner och organisering

Från tanke till handling! Det räcker inte att vi vet att klimatkrisen existerar eller att vi är medvetna om dess konsekvenser. Det hjälper inte att vi vet att något behövs göras eller snällt väntar på att någon ska göra något. Vi behöver alla aktivera oss för att skapa omställning på olika sätt. Goda intentioner stoppar inga klimatförändringar. Men handling kan göra det! Därför behöver vi ickevåldsaktivism.

Denna handbok ger tips på hur vi kan kartlägga våra vardagar och engagera oss för att förändra organisationer och samhällen vi är en del av. Eller tips på hur vi kan tänka kring effektivt engagemang och inspiration till aktioner eller kampanjer.

Klimataktivism och ickevåld: Aktioner och organisering
En handbok av Vardagens civilkurage
Tryck 2022
www.klimatprata.se

TEXTER Vardagens civilkurage & Klimatprata
ILLUSTRATION OCH GRAFISK DESIGN Alaya Vindelman

Vill du läsa mer? Se våra andra handböcker
Klimataktivism och ickevåld: Fredlig civil olydnad
Klimataktivism och ickevåld: Klimatsamtal och vardagsmotstånd

ICKEVÅLDETS CHECKLISTA

Ickevåld innebär att både göra motstånd mot våld och orättvisor och skapa alternativ. Det är alltså inte ickevåld om en väljer att inte delta i våld eller endast titta på när det förekommer våld – för att det ska vara ickevåld behöver vi ingripa på olika sätt. Här följer några principer vi kan ha med oss!

PRINCIP: Skilja mellan sak och person

Att en person utför en förstörande eller förtryckande handling innebär inte att den är ond. Det rättfärdigar inte personangrepp eller att stämpla någon som att vara "dum i huvudet", "klimatförnekare", "faktaresistent" eller liknande. När vi konfronterar en person fokuserar vi på handlingen den utfört och inte på personen själv. Exempelvis, under en ickevåldsaktion mot ett företag riktas inte ilskan eller frustrationen mot de anställda, utan den riktas mot handlingarna som företaget utför (eller personerna utför genom företagets verksamhet). Då ger vi personer möjlighet att utföra andra handlingar och stämplar eller skambelägger dem inte.

PRINCIP: Kombinera mål och medel

Om vi vill ha fred behöver vi använda fredliga medel. Att kombinera mål och medel kan vi göra i både samtal och handlingar. Att behandla motståndare med respekt är ett sätt att kombinera mål och medel – vi vill ju ha en värld med respekt för varandra. När vi kombinerar mål och medel kan vi tänka att vi kombinerar motstånd med alternativ. Alltså att göra motstånd mot vad vi inte vill ha, samtidigt som vi bygger det samhälle vi vill ha.

PRINCIP: Utopisk gestaltning – skapa alternativen

Genom utopisk gestaltning behandlar vi motståndaren som om att den när som helst kommer vara villig att byta sida och agerar som om vi redan lever i det samhälle vi vill ha. Det hänger ihop med mål och medel. Alternativ till det som inte fungerar i världen behöver skapas och praktiseras för att nya möjligheter ska bli synliga och möjliga för människor att ansluta sig till.

PRINCIP: Bortom protesten

Ickevåld söker sig bortom att endast protestera, alltså att endast säga nej till det vi inte vill ha. Nej:et blir ett ställningstagande som ger makt till någon annan att ta beslut eller skapa. Ickevåld ber inte en tredje part om förändring utan skapar den själv. Det kan innebära att ge tillbaka ordet till dem som avbrutits istället för att skamma dem som avbrutit. Eller att istället för att be en kommun om att få odla på mark som inte används – direkt börja odla där.

PRINCIP: Träning

Ingen föds till aktivist, fotbollsspelare eller saxofonist. Vi behöver träna på olika saker för att bli bättre på dem. Det räcker inte att vara upplyst eller förstå saker i teorin. Vi behöver träna på det vi vill bli bättre på, som samtal, aktivism, planering och samarbete. I aktioner och samtal finns det många moment att träna på. Klimatprata erbjuder träning i hur vi kan organisera oss eller i hur vi kan agera ickevåldsligt i situationer som möte med polis, förbipasserande, släkt och vänner, eller när vi lägger märke till klimathärskartekniker.

KLIMATKRISEN

- » År efter år slås värerekord globalt. Vi har fått ett mer instabilt klimat med torka, värmeböljor, bränder, översvämningar, stormar, havsnivåhöjningar som påverkar livsförutsättningarna för växter och djur, tillgång till mat och odling, rent vatten och vår hälsa.
- » Klimatförändringarnas största orsak är utsläpp av växthusgaser. Det sker genom förbränning av fossila bränslen, förändrad markanvändning och skogsskövling. Annan miljöförstöring som kan ske exempelvis i samband med jordbruk, gruvnäring eller energiutvinning, bidrar till minskad biologisk mångfald. Skadade ekosystem och artutdöende rubbar jordens egna förmåga att återhämta sig och stabilisera klimatet. Klimat och miljö är alltså beroende av varandra – därför är klimatkrisen också en ekologisk kris. Vi behöver inte bara sluta att släppa ut växthusgaser, utan också återställa skadade ekosystem som stabiliserar klimatet.
- » Den nya epok där mänskliga aktiviteter mixtrat med klimatet och skapat oåterkallelig påverkan på jorden kallas ibland för Antropocen – människans tidsålder. Epoken efterträder Holocen – den period av stabilt klimat som skapade förutsättningar för människan att bli bofast.
- » År 2020 var det varmaste året som uppmätts historiskt. Enligt FN var år 2020 också det år då utsläppskurvan behövde brytas för att sedan minska med 7% varje år för att hålla den globala uppvärmningen under 1,5 grader. Utsläppen minskade år 2020, men den största anledningen är restriktionerna som följt covid-19, vilket bland annat inneburit nedstängning av industrier. Minskningen har alltså inte varit del av en mer långsiktig omställningsplan. För att kurvan ska fortsätta gå nedåt behöver vi ställa om våra samhällen och skapa jobb som är till nytta för planeten istället för att skada den.
- » Fördelningen av vilka som står för utsläppen är väldigt ojämnt fördelat globalt och lokalt. Oftast visar statistik endast vad som produceras inom ett lands gränser. Det innebär att om vi köper en tröja från Bangladesh beräknas utsläppen på Bangladesh, inte på Sverige.

- » De rikaste 10% av jordens befolkning står för ungefär 50% av utsläppen och de 50% fattigaste för 10%. De fattigaste är även de som drabbas först och värst av klimatförändringarna. Fattiga människor, ekosystem, barn och kommande generationer har inte en röst när beslut tas, men är de som kommer att leva med konsekvenserna av de beslut som tas nu. Klimatkrisen är därför också en rättvisefråga med stora ojämlikheter. Ansvarsfördelningen behöver spegla de orättvisorna. Hundra kol- olje- och gasföretag står för mer än 70% av världens utsläpp av växthusgaser. Det är gigantiska skillnader om dessa företag ställer om än om 100 privatpersoner gör det.
- » Vissa industrier behöver helt avvecklas – och de kommer inte att göra det av sig själva. Stater och regeringar kan reglera detta genom exempelvis förbud. Vi har dock känt till klimatförändringarna i över 30 år – och stater har inte skapat tillräckligt med lagar som lagstiftat för exempelvis fossila företag, jord- eller skogsbruk. Därför behöver vi prata om klimatkrisen på ett sätt som möjliggör systemskiften inom politik, juridik, ekonomi och människans relation till naturen.
- » För att hålla temperaturökningen under 1,5 grader behövs ett globalt nollutsläpp senast år 2050. Det innebär att Sverige behöver minska de konsumtionsbaserade klimatutsläppen från åtta ton per person och år till två ton senast år 2030 för att sedan fortsätta nedåt med 6-10% per år.
- » De handlingsplaner som lämnats in till FN förväntas endast innebära en minskning av växthusgaser med 1% till 2030. Det är ljusår bort från vad forskare menar behöver göras och går inte i linje med Parisavtalet som slöts 2015.
- » Idag uppmanas vi att finjustera våra livsstilar, köpa färre prylar och göra medvetna val som bidrag till att lösa klimatkrisen. Mycket av utsläppen är faktiskt kollektiva utsläpp, som näringsliv och offentlig sektor släpper ut genom till exempel hur det byggs sjukhus, vägar, broar eller byggnader. Det tar för långt tid att enskilda individer ska ta ansvar för att lösa klimatkrisen. Beteendeförändringar kan inte bara handla om att bli bättre på att "göra rätt för sig själv". Vi behöver organisera oss tillsammans!

KARTLÄGGNING AV VÅRA VARDAGAR

Genom att göra en kartläggning av våra vardagar kan vi få en bild av hur våra liv kan bidra till insatser för klimatet. Efter det kan vi tydligare se vad det finns för möjligheter att vara del av omställningen. Kartläggningen kan ge oss en bild över vilka resurser vi har och kan använda. Den kan användas av enskilda personer eller en skolklass eller andra grupper.

Del 1.

Personliga tillgångar

Även om vi ibland kan känna oss maktlösa har vi olika personliga tillgångar. Som tid, rum, uppmärksamhet och inlevelse, relationer och gemenskaper, medlemskap i institutioner och organisationer, sociala nätverk, pengar och prylar, erfarenhet, färdigheter och kunskap, personlighet och egenskaper, visioner och drömmar, energi, välmående och hälsa eller kroppen.

Positiva och negativa handlingar

Våra personliga tillgångar kan användas på positiva, "neutrala" eller negativa sätt för klimatkrisen. Positiva tillgångar innebär att vi försöker vara med och skapa en mer hållbar värld med våra tillgångar (vilket tyvärr inte alltid leder till ett positivt resultat). När vi använder vår tid, kunskap och entusiasm i ett klimatsamtal är det ett exempel på positiv användning av tillgångar. Om vi använder samma förmågor för att designa mer effektiv utvinning av fossilgas är det ett negativt sätt att använda sina tillgångar på.

Neutrala handlingar

Det finns också personliga tillgångar som varken är positiva eller negativa, då de inte har en tydlig koppling till klimatkrisen. Många av de handlingar som vi gör under loppet av en dag kan tänkas vara "neutrala"

då de inte har någon uppenbar koppling till klimatkrisen. Som att spela spel på telefonen, diskutera musik med en vän eller gå och träna. Alltså något som inte i sig förbättrar eller försämrar för klimatet. Men vänta nu... hur neutrala är handlingar som att ladda ner appar, lyssna på musik eller styrketräna egentligen? Vrider och vänder vi på varje vardagshandling kan vi ju nästan alltid hitta någon koppling till förbränning av fossila bränslen, skogsavverkning, plast i haven, förlust av biologisk mångfald eller annan miljöförstöring. Tillverkning av mobiltelefoner och stereoanläggningar kräver ju ovanliga metaller och mineraler vars utvinning är minst sagt skadlig för miljön och kräver energi hämtad någonstans ifrån, och materialet på en gymläggning är inte heller helt oskyldig, med all plast, metall och gummi...

Vi kan inte förändra världen genom att (helt) ställa oss utanför den

Kartläggningen utgår från att det inte går att förändra vår fossilberoende värld utan att leva och verka i den, i alla fall till viss del. Absolut finns det många handlingar vi kan avstå från eller begränsa. Men när avhållsamhet och renlärighet görs till överordnade principer kan det innebära att vi ger bort vår makt. Då avstår vi från möjligheten att använda våra personliga tillgångar strategiskt för att vara med och förändra samhället i grunden. Har vi nolltolerans mot att vara delaktiga i det fossila samhället, och ”smutsa ner oss”, får vi alltså väldigt få möjligheter att vara en del av förändringen. Det finns fall när det kan vara okej med utsläpp, som att ta en båt till Tyskland för att delta på en aktion, trots att båtens utsläpp kan vara stora. Där behöver vi jämföra för- och nackdelar mot varandra, även när det är svårt att veta vad som leder till vad.

Se helheten

Neutrala aktiviteter som tar mycket tid, uppmärksamhet, energi och kreativitet blir i det stora hela negativa. Varför? Dessa tillgångar hade kunnat användas till nåt annat. Att låta majoriteten av våra vardagliga handlingar vara ”neutrala” i det akuta klimatnödläge vi befinner oss i, är att ge tyst samtycke för de förstörande krafterna att fortsätta ostört. Neutralitet blir alltså passivitet, lydnad, tystnad. ”Du kan inte vara neutral på ett skenande tåg” som historikern Howard Zinn uttryckte det.

Personliga tillgångar och privilegier

I en ojämlik värld fördelas personliga tillgångar skevt mellan olika människor och sociala grupper. Vissa ges goda förutsättningar för att studera, ha ork och energi, tid att bry sig om klimatet och så vidare – medan andra har liv som är upptagna av att arbeta för att bara få mat på bordet. Utifrån dessa ojämlikheter blir det viktigt att prata om privilegier. I egenskap av att vara en person som privilegieras på olika sätt – som att ha en inkomst och gott om fritid – finns det större möjlighet och skyldighet för oss att bidra.

Utgår vi från globala klyftor mellan länder i globala Syd och Nord privilegieras svenska medborgare strukturellt, och har därför ett större ansvar att bidra till att hantera klimatkrisen än någon som bor i Tuvalu, Tchad eller Tadzjikistan. Många gånger när det pratas om privilegier handlar det om att avstå dem, vilket kan vara viktigt. Men kopplat till klimatkrisen är det också viktigt att använda sina tillgångar för omställningen. Har vi mer personliga tillgångar har vi också en skyldighet att använda dem!

Vi har alla begränsningar av olika slag och möjlighet att göra si eller så mycket. Allt är inte en fråga om ”aktivt val” utan våra förutsättningar skiljer sig åt från person till person. Genom att kartlägga våra personliga tillgångar får vi inte bara en förståelse över vad vi kan göra, utan också för var våra gränser går och hur vi kan samarbeta med andra.

Tid

Tid är en grundläggande tillgång för att vi ska kunna göra något överhuvudtaget. Är våra kalendrar överfyllda finns det lite utrymme att på ett meningsfullt sätt kunna bidra till omställning. I varierande grad har vi fri tid som vi kan använda hur vi vill. Att se hur vi använder vår tid under en dag eller en vecka kan visa oväntade möjligheter; flera aktiviteter som vi fyller vår tid med kan omvandlas eller ersättas. Och om vi verkligen känner oss manade att göra en insats för klimatet kan vi göra mer större förändringar.

Frågor

- Hur mycket fri tid har jag utifrån hur jag lever mitt liv idag?
- Vad gör jag på min lediga tid?
- Går det att kombinera några aktiviteter med klimatengagemang, eller omvandla dem i en riktning som behövs för att hantera krisen?
- Vilka klimatpositiva handlingar kan min fria tid fyllas med?

Rum

Våra handlingar har alltid någon form av koppling till en fysisk plats. Var vi rör oss, var vi stannar upp och var vi återkommer till, avgör till stor del vad vi kan göra. Spennderar vi all tid i bostaden, får vi också rätt begränsade möjligheter till engagemang. Det vi gör på och med en viss plats kan också bli betydelsefullt. Exempelvis kan vi

omvandla en källarlokal till en mötesplats för kampanjarbete, vardagsrum till en studiecirkel, reklampelare till en anslagstavla om klimatengagemang och en gräsmatta till en odling. Vistas vi i naturen kan vi vidga vår identifikation med jorden och hämta kraft för vårt klimatengagemang.

Frågor

- Vilka rum tar jag plats i regelbundet?
- Vilka rum finns i min närhet som jag inte rör mig i?
- Vilka rum vill jag röra mig oftare i eller besöka?
- Hur kan dessa olika rum användas för klimatets skull?

Uppmärksamhet och inlevelse

När vi uppmärksamt läser en bok eller artikel lär vi oss på djupet; när vi är närvarande och lyssnar på en person känner den sig i större utsträckning sedd och förstådd. Många gånger är uppmärksamhet en förutsättning för att andra personliga tillgångar ska kunna brukas eller bli effektiva. Att ägna klimatkrisen uppmärksamhet på olika sätt är centralt om vi vill kunna hantera den.

Inlevelse är en värdefull tillgång som lätt förbises. Det vi lever oss in i blir levande för oss oavsett om det handlar om fiktiva rollfigurer i en tv-serie eller en skog med dess olika invånare. Det som är levande för oss blir något vi bryr oss om och står upp för.

Frågor

- Vilka saker, personer eller grupper får min inlevelse och uppmärksamhet?
- Vad hindrar oss från att rikta vår uppmärksamhet och inlevelse mot klimat-krisen eller omställning?
- Hur skapar vi normer och beteenden som ändrar vår uppmärksamhet och inlevelse till att också inkludera den mer än mänskliga världen?

Relationer och gemenskaper

Vi människor är sociala varelser med många relationer till andra medmänniskor. Vi tillhör och identifierar oss med olika personer och grupper. Genom våra relationer kan vi mobilisera vänner, familj, kollegor och bekanta i omställningen. Vi kan också bygga nya relationer runt klimaten-gagemang och hämta kraft och inspiration från mötesplatser som uppstår.

Frågor

- Vilka relationer har jag?
- Vad brukar jag göra tillsammans med dessa personer?
- Vilka tillgångar och erfarenheter har vi i vår omgivning, familj eller sociala gemenskaper som vi kan bjuda in till olika delar av omställningen?
- Vilka relationer och gemenskaper behöver vi bygga eller involvera för klimatets skull?

- Hur kan jag omvandla dessa sammanhang till att ha mer klimatfokus?

Medlemskap i institutioner och organisationer

En institution kan vara en förening, politisk parti, trossamfund, matkooperativ, aktiebolag, skola eller utbildning, men också ett land eller en kommun. Som medlem i en institution har vi en grad av inflytande och makt som vi inte hade haft om vi inte varit medlem. Vissa medlemskap väljer vi själva, som ett medlemskap i organisationerna Fältbiologerna eller Naturskydds-föreningen. Andra medlemskap väljer vi inte på samma sätt, som att vara medborgare och få rösträtt i Sverige.

Frågor

- Vilka institutioner och organisationer är jag medlem i?
- Vad har dessa för ekologiskt avtryck?
- Hur kan jag använda mitt medlemskap för att skapa omställning inom dem?
- Vilka institutioner eller organisationer kan jag gå med i för att bredda mina handlingsmöjligheter?

Sociala nätverk

Pratar vi om sociala nätverk idag leder tankarna ofta till digitala sociala medier, men det faktiskt också alla andra sociala relationer. I vår fysiska närhet finns det många människor som vi interagerar med: gran-

nar, personer i affären, boende i samma stadsdel med mera. Ett samtal om massutdöendet eller aktivism med en bekant kan få långtgående spridningseffekter, då hen kanske pratar vidare om det med sin familj, någon där väljer att dela på sociala medier, en annan blir engagerad i en miljöorganisation. Vi vet aldrig vad en enkel vardagshandling får för faktiska, ”slutgiltiga” effekter.

Frågor

- Vilka människor och grupper finns i mitt sociala nätverk?
- Hur pratar jag klimat med dem?
- Hur lyssnar jag och tar in in andra människors berättelser, tankar och känslor?
- I vilka sammanhang kan vi påverka, bjuda in eller skapa med andra runt omkring oss?

Pengar och prylar

Fördelning av pengar och egendom skiljer sig mycket åt mellan olika människor. Oavsett om vi har mycket eller lite ekonomiska resurser kan vi använda dem för att bidra till omställning. Inte bara genom ekologiska inköp, klimatkompensation eller grön konsumtion, vilket de flesta tänker på, utan vi kan lika gärna donera pengar till regnskogsförsvare i Amazonas, låna ut vårt rum för en workshop kring klimaten-gagemang, använda våra egna prylar till bra grejer som att förvandla en cykel till en matsvinnutdelande cykel, en gräsmat-

ta till en odlingslott, fylla en smartphone med klimat-poddar, ge bort mat till de som behöver, skapa en klimatlåt med ett instrument, och så vidare. Vi kan se över eller uppmana andra vuxna att se över vilken bank de använder, fonder, aktier, pensionsbesparingar, innehav av kryptovaluta och så vidare, för att undersöka vad dessa tillgångar gör och inte gör.

Frågor

- Vad har jag för inkomster eller prylar? Hur använder jag dem?
- Hur kan jag veta att mina pengar inte används för förstörelse? (Exempelvis banker eller fonder som investerar i klimatskadlig verksamhet, etc)
- Hur kan vi använda våra ekonomiska resurser och prylar för att ställa om? (som att ägodela, avstå, flytta, laga, ransonera, självförsörja med mera)
- Vilka andra saker och resurser har jag tillgång till som jag kan låna eller använda? Genom familj, vänner, kollegor, kompisar, eller offentliga rum som bibliotek eller parker?

Erfarenheter, färdigheter och kunskap

Vi kanske har pluggat humanekologi, globala rättvisefrågor, permakultur eller hantverk. Kanske vet vi mycket om metoder för organisering, har sysslat med kampanjarbete, är duktig på att formulera oss i tal eller i text, eller har personlig erfarenhet av klimatkatastrofer och miljöproblem. En annan möjlighet är att vi har kunskap och färdigheter som inte direkt kopplas till klimatkrisen, men kan omvandlas eller ”hackas” för att användas på olika sätt. Det kan vara kunskaper inom hantverk, musik, ingenjörskonst, textilier, matlagning, poesi, med mycket mera.

Frågor

- Vilken kunskap har jag fått genom det sammanhang jag vuxit upp i?
- Vilka erfarenheter och förmågor har jag skaffat mig genom exempelvis utbildning, läsning, praktiska upplevelser etc?
- Hur kan dessa tillgångar verka för omställning eller ställas om?
- Vilka tillgångar och erfarenheter har vi i vår omgivning, familj eller sociala gemenskaper som vi kan bjuda in till olika delar av omställningen?

Personlighet och egenskaper

Om vi nyttjar våra unika karaktärsdrag på rätt sätt kan det också hjälpa omställningen. En folkrörelse behöver en mångfald av personligheter. Det behövs analytiska, charmiga, uthålliga, koordinerande, ifrågasättande, inspirerande och förargade personligheter. Det behövs duktiga talare, eftertänksamma bromsklossar, händiga skapare, oregerliga idésprutor, empatiska lyssnare... Rörelser behöver ha utrymme för en mångfald av olika personliga egenskaper för att överleva – precis som biologisk mångfald stärker ekosystemen!

Frågor

- Vad bidrar jag med i mina sammanhang utifrån min personlighet?
- Vilka sidor/egenskaper tillåter jag mig inte att uttrycka idag?
- Vilka personlighetsdrag vill jag förstärka och utveckla (eller tona ner på) för att bidra till omställningen?
- Vilka egenskaper eller personligheter behöver jag runt mig som kan komplettera eller utmana mig?

Visioner, kreativitet och fantasi

Vår kreativitet, skaparglädje och fantasi kan utgöra fantastiska bidrag till klimatrörelsen, både i det stora och det lilla. När en handling är kreativ och inspirerande, kan den inte bara lämna ett större avtryck

utan också sprida sig vidare. Kreativitet är smittsamt. När vi tänker utopiskt öppnar vi inte bara upp massa möjligheter utan bryter också den paralyserande berättelsen som säger att det finns inget alternativ. Det finns inget inneboende gott med fantasi eller visioner – de kan lika gärna också användas för att ta kål på planeten. Fossilindustrins kreativitet har varit bidragande till tystnaden och handlingsförslamningen i frågan.

Frågor

- Vad behöver jag för att mina handlingar ska reflektera mina visioner för omställning?
- Hur hämtar jag energi för att följa mina visioner?
- På vilket sätt kan vår fantasi och kreativitet användas som ett konkret bidrag i klimatrörelsen?

Energi, välmående och hälsa

Fysiskt och psykiskt mående kan skilja sig mycket från person till person. Vi har olika förutsättningar och behov för att kunna må bra. Detta beror till mycket stor del på vår livssituation. Med ekonomisk trygghet, stöttande vänner och familj eller möjlighet att få sociala rättigheter i samhället som sjukvård eller skola, får vi helt andra möjligheter än om vi saknar dem.

Utan hälsa spelar det ingen roll om vi har gott om tid, massa idéer, kreativa uppslag och omfattande kunskap. Att sätta sig in i

klimatkrisen och bli engagerad på djupet, kan vara rejält betungande och smärtsamt. Saknar vi stöttande sammanhang och gemenskaper kan det lätt drabba vårt välmående och vår energi; i värsta fall kan det leda till depression och utbrändhet. Därför är det en tillgång att ha självkänedom för att förstå när vi närmar oss ett ohållbart engagemang. För att må bra behöver vi vila och återhämta oss, äta hälsosamt, intimitet med andra, tillgodose fysiska behov som sömn, röra på oss och få frisk luft, komma ut i naturen, bryta isolation och ensamhet genom att umgås med andra.

Frågor

- Lyssnar jag på, och ger min kropp vad den behöver?
- Hur kan jag hitta sammanhang som stöttar mig i mitt klimatengagemang?
- Hur skapar vi forum och sammanhang som inte endast är mål och prestationsorienterade, utan sociala sammanhang för återhämtning, lust, kreativitet och lek? Finns dessa forum redan eller behöver vi skapa dem?
- Finns det sammanhang som jag behöver aktivt undvika för att inte tappa lusten eller möjligheten att vara engagerad?

Kropp

Om vi vidgar samtalet om kroppen från att handla om hälsa, kan vi bland annat konstatera att den kan vara ett redskap eller tillgång i sig. Vi uppfattas på olika sätt beroende på hur vår kropp ser ut, hur vår röst låter, eller hur vi väljer att dekorera kroppen – som klädsel, hudfärg, frisyr, kroppsform, hållning, ansiktsuttryck, tonfall, rörelsemönster och utsmyckningar. Hur kroppar uppfattas styrs till stor del av olika maktstrukturer som skapar stereotyper och föreställningar om hur en person med en viss kropp är. Strukturer som rasism, sexism och funkofobi spelar in i hur olika personer uppfattas. Kroppen och dess uttryck kan strategiskt användas för att skapa olika effekter hos personer vi samtalar med, under en demonstration eller ett möte med politiker, för att ta några exempel. Kroppen kan också vara en del av en blockad av en kolgruva eller genom sin närvaro stänga ner platser.

Frågor

- Hur uppfattas mitt utseende av andra? Vad ger det för begränsningar och möjligheter?
- Hur brukar jag dekorera och klä kroppen? Kan jag dekorera min kropp strategiskt för omställning?
- Hur kan jag använda kroppen som redskap i klimatkampen?

Fastna inte i effektglappet

Ibland gör vi stora insatser där utfallet i slutändan inte blir särskilt stort. Inget engagemang är fel eftersom omställning behöver ske på alla nivåer – men det blir problem om vi tror att vi utför handlingar som skapar stor förändring när de inte gör det. Till exempel att välja bort sugrör av plast är en konkret sak – men sugrör står för en väldigt liten del av nedskräpningen. Det är fiskenät som till största delen skapar stora plastberg i haven. Vi behöver fler beteenden som är inriktade på storskalig förändring som påverkar sociala, ekonomiska och juridiska strukturer.

Del 2: Sammanhang

I våra vardagar rör vi oss i många olika sammanhang där vi använder våra personliga tillgångar på olika sätt. De flesta av oss tillbringar merparten av vår vakna tid där vi bor och på arbetsplatser eller i skolan. Vi rör oss också i offentliga rum, olika miljöer och mötesplatser, fritidsaktiviteter, butiker och i naturen. Vi spenderar allt mer tid uppkopplade i olika onlineforum. Dessa sammanhang överlappar varandra – vi befinner oss alltid i biosfären, att åka buss är både att transporteras och vara i det offentliga rummet, ett kafé är inte bara en plats för försäljning utan kan också användas för socialt och aktivistiskt innehåll.

Genom att kartlägga våra rörelsemönster kan vi se hur våra personliga tillgångar kan användas strategiskt och vilka möjligheter vi har att göra skillnad. Ofta avgör sammanhanget hur vi kan använda våra tillgångar – bland nära vänner kanske det är lättare att bjuda in till aktivism än bland kollegor (eller vice versa!). Ställer vi oss dessa frågor kan vi inse saker som att vi tillbringar för mycket tid i bostaden. Eller att uppkoppling på sociala medier äter upp vår uppmärksamhet och energi. Eller att samtalen med våra vänner aldrig berör den ekologiska krisen och vad vi kan göra åt det.

Frågor

1. Vilka olika sammanhang befinner jag mig i min vardag och vad gör jag vanligtvis där?
2. Vilka kopplingar har dessa sammanhang till klimatengagemang som de ser ut idag?
3. Hur kan vi omvandla de sammanhang vi befinner oss i nu för att få mer miljö- och klimatfokus, utifrån våra personliga tillgångar?
4. Kan vi skapa nya sammanhang eller ta oss till andra sammanhang där vi kan göra större skillnad?

Tips för klimatengagemang

För att orientera oss i vad vi kan göra behöver vi prioritera, överblicka, agera och omvandla!

Välj dina strider – Prioritera!

Utan en förståelse av klimatkrisens orsaker och drivkrafter riskerar vi att rikta vårt engagemang åt fel håll. Det är slöseri med våra tillgångar att göra en stor och besvärlig livsförändring om den har minimal inverkan kopplat till klimatkrisen. Att fundera över och ta ställning till vad som är effektivt och viktigt är högsta prioritet innan vi börjar omsätta lärdomar i handling! Vi kan aldrig veta exakt var våra insatser behövs som mest eller gör som störst skillnad, men när vi har en förståelse av problembilden greppar vi vad som är mer eller mindre betydelsefullt och kan agera i riktningar där ett avtryck är mer sannolikt. Vi lär oss prioriteringar genom att läsa på och bredda vår analys men också genom att testa och experimentera med olika former av handlingar och samarbeten.

Överblicka!

Med ett helhetsperspektiv på våra liv börjar vissa mönster träda fram och vi kan se hur olika handlingar hänger samman. Med denna överblick kan vi se vad handlingar gör med oss och våra sammanhang över tid. Vi kan ställa oss frågor som: hur använder jag energin och välbefinnandet som uppstår från att promenera i skogen varje söndag? Att klättra vidare på karriärstegen? Ett tillfälle att skaka av mig klimatångesten? Stärkt beslutsamhet att kämpa för en hållbar värld? Verkligheten är komplex, och i praktiken kanske det leder till alla tre samtidigt. Med glasögon som granskar system av sammanlänkade handlingar – inte enstaka punktinsatser – kan vi bli aktiva och bryta passivitet.

Agera!

Vi behöver fler positiva handlingar och färre negativa! Den mest generella tumregeln för vardagsengagemang är så enkel som att eftersträva att göra mer positivt och mindre negativt. Vi använder våra personliga tillgångar och sammanhang för att försöka göra detta. Det ska inte förstås som en svartvit regel där vi ska maximera respektive minimera till varje pris. Mer positivt kan vara att engagera sig i klimatrörelsen, delta i aktioner, lära sig om ickevåldsteori, involvera vänner i en aktion, starta en omställningskampanj eller klimatkommitté i skolan eller på arbetsplatsen, börja odla och så vidare. Mindre negativt kan vara att divestera aktier i fossilindustrin, äta växtbaserat, sluta prata nedlåtande om aktivister eller sluta flygsemestra.

Omvandla!

Vi behöver göra ”neutralitet” positiv. I kartläggningen av våra vardagar utgår vi från att många neutrala handlingar faktiskt är negativa handlingar, då de är ett missat tillfälle att göra en insats för klimatet. Därför behöver vi försöka omvandla neutrala handlingar genom att omvandla dem till positiva handlingar. Istället för att prata om vädret – prata om klimatet, eller istället för att skriva en kärleksballad – skriva en ballad om klimatkrisen. Vi kan också fortsätta utföra neutrala handlingar, men omvandla dem till funktionella handlingar. Exempelvis fortsätter vi gå på gym eller spela fotboll, men använda energin vi får till aktivism.

Vision

Glöm inte bort visionerna! Ibland när vi är arga kan vi fastna i att endast vara emot något. En vision fokuserar på vad vi vill ha och gör kampanjer, aktiviteter eller sakfrågor tydligare. Den gör att vi inte slappnar av när vi har uppnått ett delmål eller enstaka aktivitet, utan hjälper oss att fira och fortsätta. En vision motiverar och hjälper oss att inte endast säga nej till sådant vi inte vill ha, utan blir en byggsten för att också samtidigt fundera över hur vi kan skapa den värld vi vill ha.

Exempel på visioner kan vara:

- "En hälsosam planet"
- "Biologisk mångfald"
- "En värld som håller konsumtion och produktion inom planetens gränser"

MINIINTERVJU

Hej Karolina! Du har genomfört en cykelaktion?

Ja! Vi genomförde en klimataktion som innebar att cykla för klimatet. Därför kallade vi aktionen för "119 mil för klimatet". Vi cyklade under sju veckor från Östersund till Malmö. Vi tog inte kortaste vägen utan hade många stopp på vägen. Där gav vi konserter med hjälp av instrumenten vi hade med oss – cello, fiol och saxofon. Vi samlade också in personliga klimatavtal längs vägen – små eller stora handlingar som människor vi mötte ville åta sig att utföra för att stötta klimatet.

Funderade ni kring visioner när ni planerade?

Vi ville att flera skulle bli engagerade och visa att alla kan göra något litet. Vi hade en vision om att skapa mer medvetenhet om att sina egna handlingar påverkar och bygga mer engagemang.

Vilken värld vill du ha?

En värld där det finns mer medmänsklighet, där det värnas om naturen och vi ser oss som en del av en större helhet.

Karolina Lundahl, klimataktivist

Tips på Aktivistverkstad!

Steg 1 - Visionera

Förbered stora papper och tuschpennor. Skriv MÅL, HUR, VILKA, NÄR, TID på de olika papperna. Låt deltagarna gå runt mellan papperna för att skriva förslag under 15-30 minuter. Meddela att detta är visionerande och att förslagen som skrivs upp inte behöver hänga ihop.

MÅL:

Vad vill ni ska vara uppnått eller genomfört? Till exempel "XXX tar beslut om att avsluta alla samarbeten med aktörer som säljer fossila bränslen" är ett annat mål än "Xxxx har avslutat allt samarbete med aktörer som säljer fossila bränslen". Alternativ två gör att kampanjen bli längre och det sätter mer press och sker uppföljning efter ett eventuellt beslut.

HUR:

Deltagarna får skriva ner metoder de har lust att använda eller testa. Till exempel civil olydnad, direktaktioner eller flashmob.

VILKA:

Skriv upp de som ni tror kan vara involverade eller berörs. Det kan vara ni och andra aktörer ni vill samarbeta med, och de som påverkas av kampanjen.

NÄR:

När ska det genomföras? Är det så att ni endast har tid en vecka inom snar framtid? Ska den pågå i flera år?

TID:

Hur mycket tid kan ni lägga? Är det vissa tider ni aldrig kan, vissa tider ni alltid kan?

Steg 2 – Reflektera

Ge alla fem minuter att gå runt och titta på förslagen. Då får ni en överblick över förslagen och det blir tydligare vad som går att kombinera och pusslas ihop, eller spara tills framtiden.

- Under en talrunda får alla reflektera över förslagen och hur de kan kombineras.
- Ta en runda där varje person kort berättar vad den är pepp på, har erfarenhet av och vill lära sig mer om.
- Forma en tidslinje och reflektera över kapacitet. Vad behövs prioriteras bort, vad behöver vidareutvecklas?
- Gör en risk- och behovsanalys utifrån planen.
- Vilka risker medför det? Hur minimerar eller förbereder vi oss för dessa?
- Vad har vi för kompetenser i gruppen? Vilka behöver vi få in? Hur ska vi få in dem? Vem får ansvar för att gå vidare?
- Vilka är våra styrkor och svagheter? Vilka taktiker kan vi använda för att förvandla svagheter till styrkor?
- Besluta om mötesformer, beslutsformer och ansvarsområden – vem arbetar vidare med vad? Vad behöver kollas upp och undersökas innan vi ses igen? Ska någon skriva etiska riktlinjer eller principer som gruppen ska förhålla sig till?

Låt inte olika idéer göra er handfallna

Tappa inte hoppet om inte alla vill samma saker. Låt inte detta bli något negativt som att "Nähä, vi kunde inte komma överens, vi klarade inte detta, vi lägger ner" utan se möjligheterna med fler idéer! Dela upp er i mindre grupper och skapa olika kampanjer eller aktioner inom samma tema om ni har olika möjligheter eller intresse för engagemang.

INDIVIDLÖSNINGAR OCH KONSUMENTMAKT

Individlösningar utgår från att människor tänker "logiskt" och väljer att leva klimatsmart. På detta sätt driver de på en hållbar utveckling. I media och bland företag är detta en dominant uppfattning som fokuserar på exempelvis ekologiskt fotavtryck, där du själv förväntas koldioxidbanta genom olika val i vardagen. Artiklar i tidningar från forskare avslutas ofta med: "Detta kan du göra själv" eller "10 tips på hur du kan ställa om i hemmet" och inte "Vilka politiska beslut behövs för att hålla den globala medeltemperaturen under 1.5 °C?" eller "Stora intervjuer med politiska partier om hur omställningen måste gå till." Några vanliga individlösningar, som de flesta av oss är bekanta med är klimatkompensation, välja energisnåla produkter, köpa rättvisemärkta eller ekologiska produkter.

Behövs mer än konsumentmakt

Om individer ska göra rätt val, blundar vi för hur vi påverkas av olika samhällsstrukturer, som lagstiftning, kulturella föreställningar och värderingar, ekonomi, eller vad media visar. Konsumentmakt innebär också att de som har pengar blir de som har mest möjlighet att förändra. Den som inga pengar har kan inget köpa – och när den får pengar kommer personen antagligen att köpa det som är billigast, inte det mest hållbara.

Vi agerar logiskt – utifrån annat än miljötänk

Men människor agerar inte logiskt utifrån hållbarhet. Individer agerar logiskt utifrån sin specifika kontext. De flesta tänker på belöning utifrån betydligt kortare perspektiv än klimatkrisens tidslinje – som i många vardagar upplevs vara ett mer avlägset hot än att inte ha mat på bordet eller att gå miste om materiell komfort eller den sociala status som prylar kan ge på kortare sikt. Och att miljöfarliga produkter ens är lagliga ger ju sken av att det inte kan vara särskilt farligt, ändå? Vår omvärld gör det svårt att leva hållbart.

Intentionsglappet – det räcker inte med information

Människor gör inte det de faktiskt vill göra. Det räcker inte att informera och tro att det ska leda till beteendeförändring. Vi gör snarare sådant som våra grannar gör, eller vad vi tror att våra grannar gör. Men information kan komplettera andra aktioner på olika sätt, som att informera eller prata med människor i samband med aktioner. Personers intressen, förutsättningar, kunskapsnivåer, prioriteringar, men även kulturella föreställningar och normer påverkar våra handlingar, snarare än information.

Tar för lång tid

Självklart kan vi välja att leva på sätt som begränsar vår belastning på miljö och klimat. Genom våra handlingar kan vi vara förebilder som skapar nya normer. Men på egna ben är individlösningar ett otillräckligt sätt att hantera klimatkrisen. Även när stora mängder personer börjar agera klimatsmart kan förändringen av utbud ta lång tid eller rent av utebli. Om den rikaste procenten fortsätter som vanligt är våra ansträngningar i stort sett värdelösa!

Vad behöver vi göra?

Politiska lösningar, där stater eller internationella organ tar ansvar för att skapa institutionella förutsättningar och regler för hur vi förhåller oss till varandra eller till jorden, ses inte som något konstigt inom många områden. Som skolplikt eller att betala skatt till sjukvård, vägar, utbildning, kollektivtrafik och mycket mer. Det är få som ifrågasätter dessa lagar eller system och tycker att personer själva ska bestämma vad de vill lära sig och lösa det själva. Att ha gemensamma system gör att vi själva inte behöver ägna oss åt att dagligen göra smarta val i vardagen. Vår hjärna orkar nämligen inte analysera alla detaljer.

Förskjutning av ansvar för klimatkrisen

Klimat och miljö är också en kollektiv angelägenhet som behöver politiska lösningar. Och i viss mån görs ju saker, som förbud mot vissa växtgifter. Men på andra sätt görs det tvärtom. Som när staten går in och räddar flygindustrin eller att vanliga personers pensionspengar investeras i bolag som utför klimatskadlig verksamhet. Individuell koldioxidräkning, som fokuserar på individens ansvar, förskjuter uppmärksamheten från strukturella klimatlösningar, som exempelvis utfasning av oljeutvinning och avveckling av fossila företag. Individfokus gör att oljebolag, köttindustrin och politiker slipper ta ansvar. Genom att prata om klimatkrisen som en fråga om valfrihet, individuellt ansvar, etik och moral, döljs det faktum att krisen är ett gemensamt problem som kräver strukturella lösningar.

Engagemang som medborgare, aktivister och kulturskapare!

Individlösningar är alltså otillräckliga för att hantera klimatkrisen! Men individer spelar roll i klimatkrisen. Individer kan klimatsamtala med grannar, delta i studiecirkel, utföra civil olydnad eller visa uppskattning för kommunpolitiker som agerar. Då identifierar vi oss som medborgare, aktivister eller kulturskapare – roller och insatser som är viktiga för omställningen! Politiska partier, folkrörelser, aktivistgrupper och kampanjer byggs av enskildas engagemang och kan förändra dagordningen. Det är dit vi behöver dirigera vårt engagemang, vår tid, kunskap och energi!

Individuella utsläpp i Sverige

År 2018 släppte en genomsnittlig person i Sverige ut åtta ton koldioxid per år, vilket är nästan dubbelt så mycket som det globala genomsnittet. För att begränsa uppvärmningen behöver vi få ner genomsnittet till högst två ton per person och år. Vi kan endast påverka en del av de utsläppen själva. Mellan två och tre ton är inbakat i infrastruktur och offentlig sektor. Det är en av flera anledningar till att klimatkrisen inte kommer lösa sig om "individer gör smarta val". Det måste till större omställning genom politiska beslut och handlingar. Det finns såklart stora skillnader också inom Sverige. Enligt organisationen Oxfam behöver den rikaste procenten i Sverige, som har ett genomsnitt på 43 ton per år, minska sina utsläpp med 95 procent på mindre än tio år.

Strategi

En strategi är en övergripande plan på hur olika aktionsformer, aktiviteter, träningar, tidsplaner och processer samordnas och hänger ihop. Det kan exempelvis vara extern och intern organisering, aktionsträning, arbetsgrupper, träna på jämlika mötesformer, planering och genomförande av aktioner till att hitta former för att bjuda in eller ha dialog med företag eller media. Den kan också innehålla planering för hur vi ses efteråt för att dela med oss av erfarenheter eller reflektera, hitta kreativa sätt för gruppen att arbeta vidare eller erbjuda stöd och samtalsgrupper.

Utspridda eller koncentrerade aktioner

Aktioner och aktiviteter kan vara utspridda både i tid och rum. De kan ske på olika platser inom en stad, i ett land eller på global nivå. Flera av de större klimatkampanjerna som har drivits de senaste åren har haft aktioner och grupper på alla sju kontinenter, med en lokal anpassning utifrån specifika förutsättningar.

Vi kan också tänka på en aktion som utspridd över tid: en aktionsgrupp gör en insats på förmiddagen, en annan grupp fortsätter eller vidareutvecklar på eftermiddagen, en tredje hakar på dagen därpå. Och så vidare.

Motsatsen till utspridda aktioner skulle vara "centraliserade" aktioner, där alla insatser utförs på samma plats eller tidpunkt.

TIPS

På grund av coronapandemin begränsades möjligheterna till möten mellan många personer fysiskt. Det har öppnat upp för att använda sig av decentraliserade aktioner där vi agerar lokalt utan långa resesträckor och i mindre grupper. Pandemin har gjort att vi i större grad får använda andra sätt att organisera oss på än exempelvis massmobiliseringar.

Nummer

Hur många deltar i kampanjen eller aktionen? Hur länge pågår den? Hur ofta repeteras den? På hur många platser? Stirra dig inte blind på att vi måste vara många och att vi i vår lilla grupp inte spelar någon roll. Tänk istället att engagemang lätt smittar och sprider sig!

Foto: Brita Olsson

MINIINTERVJU

Hej Mariam! Vilka typer av aktioner gillar du mest?

Aktioner som illustrerar, eller skapar, den verklighet man vill se istället! Ett exempel är när vi gick in på Preems huvudkontor och improviserade genom att visa vad de egentligen menar, alltså talade klarspråk om deras aktiviteter. I en annan aktion tolkade vi om polisens avspärning av demonstranter till en avspärning som skulle skydda oss mot statsministerns politik och den framtid som tas ifrån oss. Vi hade en person i trenchcoat som förhandlade med polisen och livestreamade allt. En annan aktion var en gerillaodling utanför riksdagen där vi streamade till 80 000 personer på sociala medier. I en klimatkris behöver vi matparker istället för gräsmattor!

Varför?

Jag gillar när man får igång en diskussion om vad som är rätt och fel och argumenterar för sin sak. När vi iscensätter den verklighet vi vill ha känner jag att det verkligen är en olydnad jag kan stå för. Då gör jag det jag tror på. Det känns bättre än att stå i vägen för en bil – jag har svårt att förklara hur jag gör världen bättre då.

Mariam Jallow Tholozan, Klimataktivist

Skolestrejk och smitta

Greta började strejka själv. Skolestrejken smittade genom att fler anslöt sig, både till strejken i Stockholm men också till många andra städer. Strejken smittade också av sig i tid. I Belgien skapades "Thursdays for future" och globala strejker för klimatet har utökats med tätare intervaller!

3,5%-teorin

Forskarna Erica Chenoweth och Maria Stephan undersökte ickevåldsrörelser de senaste 100 åren. De fann något häpnadsväckande – att det endast behövdes 3,5% av ett lands befolkning aktiva i massmobiliseringar för att sakfrågorna ska få genomslag i politiska beslut!

Påhittighet och överraskning

Att vara nyskapande kan både innebära att uppfinna nya metoder eller använda gamla metoder till nya sammanhang och situationer. Till exempel att barn börjar strejka (som inte hänt tidigare) eller att nya aktionsformer skapas som "skostrejck" istället för skolstrejk. Andra möjligheter kan vara att kombinera aktionsformer på kreativa sätt. Innovation är viktigt – få lyfter på ögonbrynen om vi ser ett demonstrationståg eller en banner idag – men i början var de kraftfulla metoder som över tid förlorat sitt överraskningsmoment.

Skapa ett dilemma

Att skapa ett dilemma innebär att hur än motparten reagerar på aktionen, kommer det inte finnas ett enkelt val. Om motparten inte reagerar verkar den oberörd och arrogant, om den agerar verkar den rädd. Ett sätt att skapa ett dilemma är att anordna aktioner nära den plats där motparten faktiskt befinner sig istället för långt därifrån – då blir det svårare att ignorera aktionen. Om vi till exempel anordnar en manifestation på ett torg mot en gruva, tvingar vi inte politiker eller gruvföretag att bemöta oss på något sätt. Om vi vill försäkra oss om respons och möjlig dialog behöver vi sätta motparten i ett politiskt, moraliskt, ekonomiskt eller marknadsföringsmässigt dilemma där de inte längre kan låtsas som att frågan, eller vår oro inte finns.

- » Att vara på plats där motparten befinner sig gör att det blir svårt att ignorera frågan. Som att arrangera en flashmob inuti en butik vi vill ska förändra policy eller tidsmässigt planera aktioner när det är bolagsstämma, gymnasieval eller val till föreningar.

Provokation

Provokation är att använda teman som anses vara provocerande för allmänheten eller åskådarna. Vad detta kan innebära beror på kulturell och politisk kontext på en viss plats. Att spela död på gator och torg för att illustrera massutrotning kan vara ett exempel. Fler personer blir då utsatta för information vilket gör att chanserna ökar för att fler behöver ta ställning i frågan och agerar. "Provokation" klingar för många som våldsligt eller uppmanade till våld – så är det förstås inte. Ibland kan det vara provocerande för vissa att ens föra klimatet på tal! En möjlighet kan vara att ett elevråd ställer krav på skolpolicy eller att de som har aktier i företag eller bolag ställer obekväma frågor på bolagsmöten.

Uthållighet

Uthållighet innebär att ansträngningar ökar över tid, snarare än att ebba ut. Detta gäller likaså risker som aktivisterna är beredda att utsätta sig själv för. Om vi lägger allt krut på att planera och genomföra en enskild aktion riskerar vi att luften går ur rörelsen och att motståndet inte kan upprätthållas och eskaleringen kommer av sig. Vi behöver ha tålamod.

- » För att vara uthålliga behöver vi också ta hand om varandra och oss själva på olika sätt så att vi orkar. I en strategi kan vi planera in forum och mekanismer, som reträtter, reflektionsforum eller andra samtalsforum där vi kan återhämta oss.

Förberedelser

Det finns olika saker vi kan tänka på inför våra aktiviteter. Om vi kartlägger vår omgivning och får syn på de begränsningar och möjligheter den ger – får vi också en bild av vilka strategier som kan vara värda att använda.

TIPS

Sätt upp stora papper på väggen och låt alla skriva upp förslag under rubrikerna nedan. Prata sen om för- och nackdelar med förslagen som kommer upp.

Vilka?

Vilka är vi som vill vara med och planera och engagera oss i aktionen eller aktiviteten? Vilka mindre arbetsgrupper behövs? Hur delar vi in oss? Vilken aktör är det som utövar en handling som måste upphöra, eller måste påbörja en handling för klimatet? Det är alltid effektivare om större institutioner ställer om än individer!

Skolstrejken

Om vi är få personer kan vi använda det till vår fördel. Skolstrejken är ett exempel på kombination av flera moment. Den blev en återkommande aktion varje fredag och kombinerades med mobilisering på sociala medier. Det gjorde att strejken smittade av sig till olika delar av världen. Men det spelade kanske också roll att strejken startade utanför riksdagen – det hade kanske blivit annorlunda om det hade varit en tunnelbanestation eller utanför en matbutik.

Vilka vill vi rikta oss mot?

Är det en rektor, en kommun, riksdag, en allmänhet, familj, skola vi vill ska förändras? Vill vi att de ska ta ett visst beslut, eller att de ska göra vad de redan beslutat? Eller vill vi själva se till att handlingen genomförs, genom att exempelvis ta plats i rum vi vill förändra så att det inte längre går att bedriva klimatskadlig verksamhet?

Vilka är passiva?

Väck de passiva! En möjlighet är att kartlägga passiva aktörer eller möjligt allierade som vill vara med. Använd dig av attityd- och beteendeskalan för att kartlägga aktörer med olika attityder eller beteenden kopplat till klimatkrisen!

När genomför vi aktiviteten?

Vi kan använda vissa dagar eller tider för att få mer genomslag. Jul? Nytt år? Sommarvärme? Overshoot day? Koppla till internationella dagar eller andra temadagar?

Tidsplan?

Gör en tidsplan på när olika aktiviteter äger rum, som att planera, genomföra, eftersnacka, och så vidare.

Andra aktörer och normer

Civilsamhälle

- Finns det andra aktörer som vi kan bjuda in för att delta i våra aktiviteter?
- Finns det redan organisationer som vi kan ansluta oss till och aktiveras inom?
- Vilka metoder är vanliga i klimat- och miljörörelsen och vilka har inte använts tidigare? Hur kan vi bidra till att skapa något nytt?

Media

- Vilka är positivt respektive negativt inställda? Vilka vill vi aktivt bjuda in?
- Hur vill vi att media ska rapportera om aktionen?
- Vilka möjliga risker och fallor finns med rapporteringen, och hur kan vi undvika dem?

Kulturella och religiösa värderingar

- Vilka symboler vill vi använda i aktionen?
- Vilka kommer dras till symbolerna och vilka kommer att avfärda kampanjen på grund av symbolerna?

Språk

- Är budskapet enkelt att förstå?
- Vilka språk kommunicerar vi det på? Varför? Vilka effekter får det? Vilka når vi?

Lagar

- Vilka lagar verkar på den plats där vi kommer att genomföra aktiviteterna?
- Känner någon av oss en jurist eller vet hur vi kan komma i kontakt med en?
- Finns det någon med erfarenhet av aktiviteten som kan hjälpa till med att förbereda eller träna inför olika situationer vi kan hamna i?

Polis

- Kommer polisen eller annan auktoritet att komma till aktionen eller aktiviteten?
- Kan vi träna i förväg på situationer som kan uppstå och på hur vi agerar?

Risker

- Hur vill vi att myndigheter, media, våra egna deltagare, företag eller lokalt boende ska reagera på aktionen?
- Vad gör vi om våra egna aktivister inte håller sig till våra överenskommelser om ickevåldsprinciper? Kan vi träna på att hantera dessa scenarion?

Repressalier och bestraffning

- Hur kommer familj och släkt reagera mot de som deltar? Kan vi förbereda oss

eller träna på olika situationer som kan uppstå?

- Vad gör vi om vi smutskastas i sociala medier?

Etiska riktlinjer

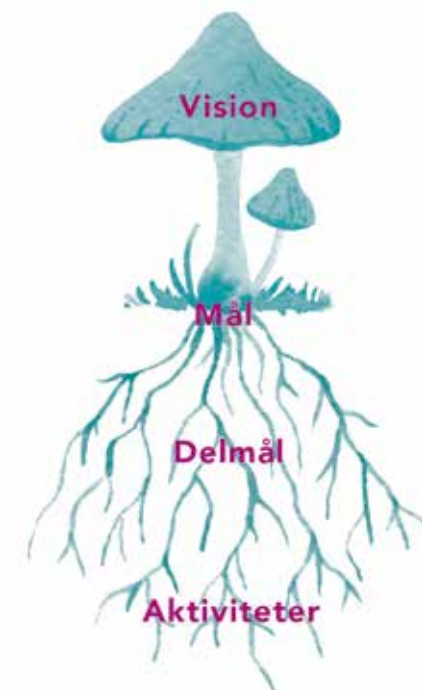
- Behöver vi ha principer och riktlinjer för hur vi agerar i gruppen?
- Behöver vi prata om hur vi beter oss eller kommunicerar mot andra, som allmänhet och medier?

Tillgänglighet

- Kan personer som använder rullstol delta? Vad kan vi justera?
- Kan vi ha träning i att använda ett icke-binärt språk så vi inte fastnar i tvåkönsnormer eller felkönar?
- Behöver en ha gått på träning innan för att få förkunskaper om begrepp, ickevåld, regler eller hur vi kommunicerar?
- Är det endast studenter och pensionärer som har möjlighet att delta på grund av tid för aktionen?
- Är det mestadels män på formella positioner? Eller föräldrar? Hur kan vi underlätta för andra att inta platser och ansvar i rörelsen?

Uppföljning

- Behöver vi boka in att träffas efter aktiviteten för prata om hur aktiviteten gick eller om hur vi går vidare?

I vår planering kan vi ibland behöva zooma ut för att få överblick. Har våra aktiviteter koppling till våra delmål, mål och vision? Eller har det dragit iväg åt ett annat håll? Behöver vi hoppa tillbaka några steg och tänka om?

ATT MÄTA KLIMATAVTRYCKET

Det finns två föreställningar som tillsammans begränsar vår förståelse av ett personligt klimatengagemang. Om vi förstår vårt eget klimatavtryck på ett linjärt sätt, innebär det att vi tänker att vi är garanterade ett "klimatsmart" utfall när vi agerar på ett visst sätt. För att kunna veta utfallet behöver vi göra klimatavtrycket mätbart, alltså omvandla effekterna av våra insatser till siffror för att kunna jämföra mot andra insatser. Det vanligaste måttet är hur mycket växthusgaser våra olika handlingar – inköp, transport, hushåll och så vidare – släpper ut.

När vårt klimatengagemang bygger på linjärt tänkande och mätbarhet blir det viktigaste att dra ner sin privata nivå av växthusgasutsläpp. Det kan göras genom att koldioxidbanta, klimatkompensera, leva efter sin individuella klimatbudget eller undvika vissa handlingar, som att sluta flyga, äta mindre animaliskt eller säsongsbaserat. Dricker vi ett glas havredryck istället för djurmjölk är vi garanterade att släppa ut X gram mindre koldioxid. Tar vi bussen till Paris innebär det Y procent mindre miljöpåverkan än om vi hade tagit flyget.

Viktiga handlingar blir meningslösa

Utan tvekan kan flera av insatserna i sig vara betydelsefulla. Men om vårt engagemang bara baseras på garanterade och mätbara resultat, kommer handlingar som är svåra att mäta eller som ger ett osäkert avtryck att framstå som obegripliga eller meningslösa. Hur mäter vi de effekter som ett konstruktivt samtal, en aktion eller ett möte ger upphov till? Eftersom vi aldrig entydigt kan veta vad dessa insatser får för resultat blir de utifrån ett mätbarhetstänk lätta att avfärda eller ignorera.

Är vårt personliga klimatengagemang endast inriktat på direkt mätbara och direkt märkbara positiva effekter kan vi navigeras bort från de kollektiva och systemkritiska åtgärder som akut behövs för att hantera klimatkrisen. Systemkritiska åtgärder kan inte lika lätt omvandlas till siffror som exempelvis att ta cykeln istället för bilen, köpa ekologiskt eller klimat-

kompensera för sina transporter. Däremot är de ofta mer betydelsefulla för att hantera krisen och bygga alternativa samhällen.

Engagemang bortom siffror

Visst ska vi vara praktiska, lära oss, förbättra, finjustera och utvärdera. Såklart vill vi veta om våra ansträngningar spelar roll. Det är få personer som dag in och dag ut kämpar för något som aldrig ger kvitto på ansträngningen. Men alla insatser låter sig inte omvandlas till siffror eller ger någon garanti för framgång. Då blir det viktigare att lita på sin egen analys och förståelse av hur samhällsförändring fungerar. Många viktiga insatser tar lång tid innan vi kan uppleva resultat.

Klimatpsykologernas nivåer av engagemang

Undersök vilka insatser och beteenden som har hög eller låg påverkan på kortare och längre sikt. På det sättet kan du enklare se var det är mest betydelsefullt att engagera sig!

1. Egen konsumtion och livsstil, som att köpa miljövänligt, cykla till skola och jobb, äta vegetariskt eller veganskt.
2. Medlemskap i olika organisationer eller ge pengar till miljöorganisationer.
3. Långsiktigt engagemang tillsammans med andra – som att demonstrera, skriva under namninsamlingar.
4. Högaktivt engagemang som att gå ner i arbetstid för att vara med i omställningsgrupper, skolstrejka, bygga sociala mötesplatser, delta i aktioner.

Klimatpsykologerna uppmuntrar oss att traska till steg fyra och stanna där!

AKTIONER OCH AKTIVITETER

När vi väljer aktionsform, fundera över hur vi kan få in de komponenter som skapar ickevåld – alltså gör motstånd mot det vi inte vill ha och bygger det vi vill ha! Här finns förslag på olika aktionsformer som vi kan testa, blanda, korrigera och inspireras av.

Engagemang bortom protesten

Protest och övertalning är framför allt symboliska metoder eftersom de inte förändrar något när den genomförs, utan används för att väcka medvetenhet om en orättvisa och övertyga andra om att göra annorlunda – eller rätt. Det kan vara tal, namninsamlingar, plakat, debattartiklar, övertalning, lobbying, satir eller seminarium. Andra aktionsformer, som icke-samarbete och att ingripa genom att direkt stänga ner klimatskadlig verksamhet, blir mer kraftfulla eftersom de får kontakt med det de vill förändra och skapar förändringen själv – alltså har en tydligare koppling till ickevåld.

Icke-våldsaktioner blir effektivare än protesten eftersom de i sig själva skapar något nytt och bryter med förtryck och kräver ofta ett mindre antal deltagande för att få effekt. Oftast innebär protest och övertalning lägst risk eller insats från de som deltar – men det har också mindre möjligheter att skapa eller uppnå förändring. Statsvetaren Gene Sharp sa ”Without willingness to face repression... the nonviolent action movement cannot hope to succeed”. Det finns många risker förknippat med aktivism och samhällsförändring. Som skuld och skambeläggande från familj, lärare, släktingar eller vänner. Det kan kännas läskigt om personer vi pratar med på stan blir arga eller att ha kontakt med polis eller andra auktoriteter. Det kan också kännas skrämmande att civil olydnad kan innebära att utsättas för våld, böter, juridiska processer och fängelse. Många av dessa rädslor

kan vi träna bort om vi har stöd runt omkring oss. Vi kan också fundera över och välja vilka risker vi vill utsätta oss för och omvärdera det ibland.

Vissa aktionsformer är idag mer populära än andra. Aktionsformer som tidigare fungerat effektivt behöver inte ha samma effekt om det utförs igen. Hur sammanhanget i vilka aktionerna genomförs ser ut är grundläggande för om de kommer lyckas. En del av en aktions genomslag är beroende av just överraskningsmomentet och kreativitet. En ny typ av aktion har förmåga att välkomna fler deltagare och har en förmåga att tilltala människors fantasi snarare än deras logik eller förnuft. Majken Jul Sørensen, som forskat på aktivism och humor, konstaterar att för att nå människors hjärtan behöver vi också tilltala människors fantasi och känslor,

genom att få dem att drömma och känna. Att endast försöka tilltala personers förnuft, som många aktioner i klimatrörelsen och globala rättviserörelsen gör, är dömt att misslyckas.

Olika typer av ickevåld

Statsvetaren och författaren Gene Sharp skrev om olika typer av ickevåldsaktioner. Han hade ett annat sätt att beskriva motstånd och alternativ – att skilja mellan negativa och positiva interventioner. Negativa interventioner stör eller förstör etablerade principer, institutioner eller sätt att agera, medan positiva etablerar nya principer, institutioner eller sätt att agera på. Till skillnad från Gandhis ickevåld, menade Sharp att mål och medel inte nödvändigtvis behöver vara sammanflätade. Sharp har dock kritiserats för att inte fokusera tillräckligt mycket på hur vi bygger alternativ, utan endast på metoder som uppmärksammar, eller bryter pågående förtryck eller orättvisor.

Bojkott

Bojkott innebär att inte samarbeta ekonomiskt genom att inte köpa eller använda olika varor eller tjänster. Det kan vara att avsluta samarbete med företag som investerar i fossila bränslen, bojkotta butiker som säljer miljöskadliga produkter, att inte betala in pensionspengar som investeras i miljöfarlig verksamhet, att inte äta kött-

eller mejeriprodukter eller att avsluta medlemskap i föreningar vars verksamhet en inte håller med om.

Reflektioner

+ Bojkotten kan utföras av individer, grupper, institutioner och stater. Får direkt effekt av att avsluta något som tidigare varit pågående. Går att använda som metod i institutioner en är medlem eller aktiv i, och bojkotten får då större effekt än lilla individen. Bojkott kan vara en större eller mindre insats. Att byta elbolag eller välja pensionsfonder kan ta tjugo minuter. Att researcha vad företag gör kan ta tid och informationen finns inte alltid tillgänglig.

- Att avstå saker en konsumerar kan ibland kräva disciplin och enträgenhet. Om en är ensam kan det vara mycket en ger upp utan att känna av någon effekt, något som kan leda till uppgivenhet.

Strejk

Att strejka innebär att sluta göra någonting och på så sätt bryta lydnad som gör att orättvisor kan fortgå. En ekonomisk strejk kan innebära att inte gå till sitt lönearbete, en politisk strejk kan innebära att inte gå till skolan. Strejker har historiskt använts av fackföreningsrörelser, men också av exempelvis skolelever, lantbrukare, piloter eller sjuksköterskor. En omvänd strejk kan vara att inte lämna skolan och utföra strejken där.

Reflektioner

+ Att bryta lydnad kan fungera smittsamt. Det stoppar något som pågår vilket är svårt att ignorera. Strejken kan skapa förhandlingsläge och kan kombineras med andra aktionsformer.

- Behöver kombineras med tydliga krav på förändring. Kan ofta kräva ett stort delta-gande för att få till nya beslut. Att strejka kan innebära en stor personlig uppoffring som utebliven inkomst eller att bli socialt bestraffad på olika sätt. Det är också en aktionsform som behöver kreativa moment som att nya eller oväntade grupper ansluter – "skolungdomar", "pensionärer", och så vidare, för att bli uppmärksammade.

Walk-out

Under klimattoppmötet i Warsawa 2013 reste sig plötsligt hundratals människor och gick ut. Det var i protest mot låga ambitioner och fossilbranschens inflytande. Istället för att sätta press på politiker och beslutsfattare som påverkansarbete ofta försöker göra, skapade här en walk-out en annan dynamik där den visade i symbol och handling att inga värdiga beslut kommer att tas här. Den visade att uppmärksamheten inte längre kommer fortsätta läggas på förhandlingarna, utan att vi istället måste gå någon annanstans för att hitta lösningar eller förslag på hur klimatkrisen ska lösas.

Reflektioner

+ Kan ses som både symbolisk men också direkt handling av ickesamarbete och kan genomföras med ganska liten förberedelse.

- Om det inte är tydligt varför vi går ut kanske personer som är kvar på platsen endast reagerar över att det var märkligt att så många behövde gå på toaletten samtidigt.

Blockad

Blockad innebär att hindra passage av människor eller transporter från en plats till en annan. Det kan exempelvis vara vid en entré, kolgruva, fabrik, väg, passage, myndighet eller ett kontor. Blockaden kan ske med kroppar, banderoller, soffor, pallkragar på hjul eller något helt annat. De kan vara faktiska avspärrningar eller mer symboliska blockader där det finns sätt att passera genom exempelvis andra ingångar. Blockader har nästan alltid system för att kunna släppa igenom olika aktörer som ambulanser och brandbilar, för att inte riskera människors liv och bryta mot ickevåldsprinciper. En blockad kan pågå från några minuter till flera dagar och veckor.

Reflektioner

+ Kan direkt stänga ner en klimattförstörande verksamhet då det försvårar eller omöjliggör in- och utflöde. Om den används mot strategiska aktörer blir det effektivt uppståndelse. Blockaden kan sänka tempot och skapa tröghet vilket ger möjlighet att prata med förbipasserande som annars hade passerat obemärkta förbi. Kan kombineras med andra konstruktiva element som skapar den värld vi vill ha för att bygga på ickevåldsprinciper.

- Behöver ofta ett visst antal deltagande, mycket planering, aktionsträning och säkerhetsförberedelser. Kan också innebära en personlig risk och uppoffring – människor och andra aktörer kan bli arga och upprörda om de inte kan ta sig till arbetsplatser, skola, och liknande. Blockaden kan innebära lagöverträdelse och risk för fängelse eller böter.

Ockupation

Ockupation innebär att en större mängd människor tar över en yta som är symbolisk eller politisk, och inte lämnar den under en längre tid (eller tills att kraven uppnåtts). Ockupation kan ske på olika platser som torg, kyrkor, universitet, banker, parker, flygplatser eller möten. Eller ockupera ett övergivet hus som fylls med miljöaktiviteter.

Reflektioner

+ Aktionsformen tar upp offentliga ytor och är svår att undvika. Kan kombineras med med folkbildande verksamhet som workshops, teater, sång, studiecirkel och annan organisering. Aktionen kan bli bestående – ockupation av ett hus kan bli ett ungdomshus eller klimathus. Aktionsformen kan alltså både vara protest men också bygga den värld vi vill ha.

- Kan kräva ett stort antal deltagande. Bör kombineras med tydliga krav för att genomföra förändring. Kräver också att det finns organisering för till exempel mat och toaletter.

Exempel på ockupationer

Ett exempel är Occupy Wall Street som startades 2011 som protest mot ekonomisk och social ojämlikhet i New York. Ockupanterna slog sig ner i Zuccottiparken, nära finanselitens högkvarter Wall Street. När ockupationen bröts, ockuperade de istället banker och styrelsemöten. Liknande ockupationer har genomförts av exempelvis 15-M i Madrid 2011, en rättviserörelse som krävde partipolitisk demokrati i Spanien, eller av Extinction Rebellion som 2019 utförde blockader i olika storstäder i världen. I Brasilien ockuperar de jordlösa rörelse mark som ingen använder. Där bosätter de sig permanent och bygger egna samhällen.

Sittaktion

En sittaktion innebär att sitta på ett ställe och inte lämna förrän ens krav har blivit genomförda. Detta är en metod som medborgarrättsrörelsen använde i USA genom att ta plats på restauranger där de enligt dåtidens apartheidlagar inte fick vistas. I skolstrejker för klimatet används sittaktioner också på många ställen.

Reflektioner

+ Upplevs ofta som fredligt, lugnt och inte hotfullt av förbipasserande. Kan väcka intresse.

- Om sittaktionen genomförs på en strand en sommardag lyfter kanske ingen på ögonbrynen. Den behöver användas på en plats som eskalerar konflikten, alltså på en restaurang där en inte får vara, vid ett företags butik, eller utanför kommunfullmäktige där de som tar beslut eller berörs befinner sig.

Flashmob

Flashmob är en kortlivad aktion, vanligtvis i det offentliga rummet, som uppstår plötsligt och försvinner lika snabbt.

Reflektioner

+ Kan vara relativt enkla och lustfyllda att planera och koordinera. Endast ett fåtal kroppar behövs för att få en effekt. Formen kräver oftast ingen jätteinsats för de deltagande tidsmässigt och kan ge en energiboost. Kan kombineras med spridning i sociala medier.

- Enstaka flashmobs fastnar lätt i spektakel-fällan. Därav kan det vara en av många metoder vi använder. Flashmobs används också av företag för reklam, varumärkesbyggande och marknadsföring. Därför behöver budskapet vara tydligt så att åskådarna inte endast lämnas med känslan av en häftig upplevelse.

Vaka

En vaka eller sorgemanifestation utgår från sorg eller vörndnad och kan uttryckas på många sätt. Det kan vara alltifrån en storskalig begravningsprocession med sorg-

klädsel och kista, till en liten avskedsceremoni med ljusständning under tystnad. Vakor kan ske på torg, framför regeringskansliet, utanför företag och banker som bidrar till klimatförstöring, eller i kyrkor, tempel, synagogor och moskéer. Inom klimatrörelsen har vakor uppmärksammat djurarter som dött ut på grund av den ekologiska krisen, arrangerat sorgemanifestationer för framtida generationers liv eller icke-liv, eller sörjt "en död klimatpolitik".

Reflektioner

+ Vakan kan sätta ord och känslor på utbredda känslotillstånd hos allmänheten, som få vill kännas vid eller behöver konfronteras med dagligen på grund av medias och politikernas skygglappar. Vakan är inte bara ett sätt att sörja offentligt. Genom vakan kan vi sörja själva och få utlopp för känslor som klimatkrisen väcker. Vi kan också stärka rörelsen internt genom ceremoni, dela kollektiva känslor som sorg och oro och stötta varandra. Det kan bredda vårt känsloregister bortom våra individuella liv med nära och kära, till att inkludera andra arter, framtida generationer och vår levande planet.

- Om vakan blir för lågmäld riskerar den att inte synas eller höras i ett bullrigt och livligt offentligt rum. Just lågmäldhet kan användas som en styrka – ett avbrott från höga tempot – men förutsätter att den inte passerar obemärkt förbi. Det kan finnas en risk att aktionen kommunicerar och skapar uppgivenhet eller passivitet som kan spä på beröringsskräck och tystnadskultur inför klimatkrisen.

Die-in

Innebär att en person eller grupp spelar döda. Kan göras för att lyfta ett obekvämt budskap, ofta med kopplingar till död eller dödande. Används exempelvis för att uppmärksamma allmänheten på den sjätte massutrotningen eller den utplåning som väntar om inte omställningen påbörjas. Die-ins kan äga rum utanför en entré till ett företag, ett regeringskansli eller myndighet. Det kan också vara "spontandöende" personer som lägger sig framför eller bakom förbipasserande politiker eller näringslivsföreträdare som inte använder sin makt för att skapa en hållbar värld för framtida generationer.

Reflektioner

+ Die-ins kan fungera som en faktisk blockad eller ockupation av en plats, eller mer symboliskt genom att ta upp utrymme och uppmärksamma en sakfråga. Aktionen kan skapa en kraftfull symbolik om de genomförs på väl valda platser och tidpunkter. Kan kombineras med kreativa budskap, symboler och kläder.

- Die-ins riskerar att dess uppseendeväckande genomförande skymmer det budskap som vill förmedlas. Det kan dock brytas med strategier för att visa budskapet tydligt – genom ljud eller bild – som affischer, tal eller samtal.

Teater

Att genom skådespel iscensätta olika händelser kan göras i det offentliga, filmas och spridas på olika plattformar, eller sätts upp som längre uppsättningar på teatrar. Teatern tillåter vår fantasi att spela upp olika scenarion och bjuder in vår publik att känna eller på olika sätt utforska ett ämne. Kan kombineras med att bryta mellan uppdelningen att några underhåller och andra är åskådare – som exempelvis forumteater inspirerat av Augusto Boal.

Reflektioner

+ Genom att repetera och förbereda oss kan vi ha reflekterat över och justerat så att vi vet vilket budskap vi ger mottagarna.

- Kan med fördel kombineras med uppmaning till handling så det inte passiviserar åhörarna eller åskådarna.

Artivism – Artistic activism

Artivism kombinerar konst och aktivism. Det kan utföras med alla tänkbara konstformer: måleri, teckning, fotografi, performance, teater, musik, poesi, clowneri, opera, graffiti, syjunta, installationer, gatukonst, och mycket mer! Artivism kan vara kul, poetiskt, vackert, mysigt, svårtolkat, absurt, hoppfullt, mörkt, apokalyptiskt... Det fina är att alla kan göra artivism utan att vara utbildade konstnärer, målare eller musiker. Ett kvarter kan fyllas med olika typer av motståndskonst och metoden kan erbjuda både motstånd och alternativ – att skapa kvarter och samhällen vi vill vara i, förgylla eller förändra dem.

Reflektioner

+ Talar till drömmar och kan tilltala flera sinnen, som det visuella, luktsinnet, eller hörseln. Kan vara lekfullt och inbjudande att delta i och göras mer eller mindre interaktivt med lyssnare eller åskådare.

- Kan stanna i att endast vara en kritik som inte erbjuder svar eller alternativ – men kan absolut ha dem!

Karneval och festival

Vi använder festens kraft för att bygga gemenskap, dansa och ha kul. Aktivism behöver inslag av fest för att få oss att orka, återhämta oss och känna gemenskap. En festival kan fyllas med musik, teater, föreläsningar, workshops och träning. Utmärkande för en karneval är att det är en fest som tar sig från ett ställe till ett annat.

Reflektioner

+ Behöver inte vara ett andrum fristående från annan aktivism. En festival kan ske i samband med andra aktioner.

- Kräver ofta planering i god tid för att samordna grupper som underlättar musik, dans, ljud, ljus, toaletter, med mera.

Demonstration

Är en klassisk form av protest. Ett större antal människor går i ett tåg från en plats till en annan eller avslutar demonstrations-tåget där det startade.

Reflektioner

+ Kan skapa gemenskap och mötesplats för likasinnade. Kan vara en plats att hitta sympatisörer och bjuda in till andra sätt att engagera sig på. Demonstrationen går att kombinera med andra aktivistformer som tal, teater eller fest.

- Idag är demonstration en av de absolut vanligaste protestformerna som får få att höja på ögonbrynen. Ett demonstrationståg sker ofta på bekvämt avstånd från motpartens uppmärksamhet. Det är ett populärt format som vuxit ifrån sitt överraskningsmoment.

Manifestation

En folksamling som vanligtvis äger rum på en offentlig plats och som innehåller olika programpunkter som tal, festligheter, musik, dans, samtal och allsång.

Reflektioner

+ Ett sammanhang för många människor att samlas, vilket kan skapa gemenskap och samtal. Kan fyllas med programpunkter och olika innehåll, vilket skapar utrymme för att organisera människor i rörelsen. Går att göra mer kreativt och aktiverande genom fokus på träning, samtal och diskussioner, bikupor, lärande, utbyte och skapande.

- Har ibland ett passivt upplägg och deltagande, som på sin höjd handlar om att bli känslomässigt engagerad och lära sig något nytt. Många gånger är manifestationer reaktiva, som manifestation mot något, som nedskärningar, våld och så vidare. Därför behöver vi hitta skapande i manifestationen.

Fysisk protest utan människor

En twist på manifestation kan vara en protest utan människor på plats. Det kan vara en sko(l)strejk som under coronapandemin istället skapade en symbolisk manifestation genom skor i offentliga rum som symboliserade fysiska människor. Det kan också innebära att ställa ut ljus eller andra saker som symboliserar exempelvis djur eller natur på olika sätt.

Reflektioner

+ Får en artistisk twist där färg, form och symboler används. Kan använda kreativitet i offentliga ytor, som att klä om eller gömma offentliga verk som statyer, institutioner eller ställa ljus på strategiska platser. Kan tilltala andra sinnen än exempelvis hörsel som många aktioner brukar fokusera på genom tal och sång.

- Behöver ibland kombineras med text eller bild för att inte budskapet ska skymmas.

Möte med politiker eller företag

Möte med politiker eller företag kan ske vart som helst och vara ett sätt att skapa dialog kring vad som görs inom en viss fråga eller följa upp på åtaganden eller vallöften. Det vara ett sätt att skapa dialog med miljöskadlig verksamhet, framföra synpunkter eller krav.

TIPS

Skriv upp innan vad ni vill ha ut av mötet och träna på dialogen. Företag har ofta tränade kommunikatörer som är bra på att styra samtal i den riktning de vill.

Reflektioner

+ Kan med fördel kombineras med exempelvis motståndslöfte eller åtagande så att mötet med politiker blir ett sätt att skapa transparens och information kring att brist på handlande kommer att få konsekvenser.

- Dialogen sätter kanske inte politikerna i ett dilemma. De kan svara "Det ni tycker håller vi inte med om – vi har andra prioriteringar". Kan också gå i annan riktning än vi önskar om vi inte är vana vid att prata med politiker. De kan vara duktiga på att prata och vi kan tycka att allt politikerna säger verkar smart just då, och efteråt inser vi att vi inte ställt krav utan kanske accepterat deras brist på agerande. Om det inte på något sätt registreras vad som sägs under mötet, kan det användas av företaget eller politikerna som en greenwashing-strategi "Vi är i dialog med klimatrörelsen om detta" – även fast de inte alls åtagit sig att göra något.

Villkorat åtagande/löfte

Ett villkorat åtagande är en metod som kommer bort från aktivism med stort individfokus. Det innebär att "Om X antal personer åtar sig att göra Y, kommer jag också

att göra det.". Ett exempel är Flygfritt-kampanjen som drivs av Vi håller oss på jorden. Genom att skriva under lovar personer att inte flyga följande år om 999 999 andra personer gör detsamma före tolvslaget på nyårsafton.

Reflektioner

+ Kollektiv organisering runt åtagandet ger mycket större kraft än om individer oorganiserat hade gjort sin grej på varsitt håll. När vi kommit upp i målet om antal deltagande, vet vi om att vår insats är en liten del i en större rörelse och får långt större spridning än våra individuella handlingar. Aktionsformen gör sig inte beroende av motparter som regeringsbeslut, branschbeslut eller liknande.

- Om inte tillräckligt många sluter upp spricker aktionen: det står och faller med kollektivets vilja. Att inte söka kontakt med motparterna (exempelvis aktörer inom flygindustri eller regering) gör att dessa inte tvingas ta ställning. Därför kan det vara värdefullt att kombinera med andra aktionsformer som är mer inriktade på motstånd.

Ovillkorat motståndslöfte

Respect existence – or expect resistance! Ett så kallat motståndslöfte, också kallat pledge of resistance på engelska, är ett villkorat åtagande som bygger på att skapa kollektivt tryck eller ställa ett ultimatum mot en aktör. Till exempel "Är du beredd att strejka om inte staten utlyser klimatonödläge?". Genom att samla personer som

lovar att agera tillsammans med andra, kan det vara enklare att komma till skott att engagera sig. Detta sker i flera steg:

1. Få ett visst antal personer att utlova motstånd om aktör X inte gör Y eller slutar göra Z.
2. Leverera löftet till aktören.
3. Skapa handlingsplan inom gruppen som avlagt motståndslöftet.
4. Eventuella förhandlingar eller dialog med aktören.
5. Genomföra de kollektiva motståndshandlingar som utlovats (om inte aktören uppfyllt kraven).

Reflektioner

+ Ställer motparten i ett dilemma och kan lyckas utan att motståndet behöver genomföras. Aktionsformen går att förstärka med andra aktionsformer.

- Behöver vara ordentligt förankrad så att deltagare infriar löftet och inte blir tomma ord, vilket kan kräva ganska stora förberedelser.

Ovillkorat åtagande

När vi är flera personer som går samman och slutar äta kött eller divesterar våra pensionspengar från fossilbranschen, drar vi nytta av att vi är många. Vårt kollektiva ställningstagande kan användas för att uppmärksamma sakfrågan. Det faktum att vi är en grupp personer istället för enskilda som lever som vi lär, ger oss trovärdighet att prata om ämnet, än om vi vore isolerade personer eller inte gjort någon form av förändring själva. Detta är ett exempel på ett kollektivt åtagande som är ovillkorat – dessa handlingar utförs oberoende av hur många andra aktörer som förväntas reagera.

Reflektioner

+ Kan bygga gemenskap runt "individhandlingar" som att divestera sina pensionspengar – alltså göra det kul och kollektivt. Ovillkorat åtagande kan ge plattformar eller forum för att dela med oss till varandra med tips (som recept och matlagning). Det kan också skapa en gemenskap där vi känner att vi inte endast ger upp något utan skapar alternativ tillsammans.

- Kan få begränsad effekt om ingen annan hakar på. Det kan bli svårt att ensam ha disciplin att fortsätta utan en stöttande gemenskap.

Namninsamling

En namninsamling innebär att flera personer skriver under på att de inte vill ha

en motorväg, flygplatsutbyggnad, eller att klimat- och miljöfrågor ska prioriteras högre i kommunen, att en butik inte ska ta in vissa varor, att en institution ska divestera och så vidare. Insamlingen överlämnas sedan till exempelvis politiker eller företagsledare som har ansvar för den specifika sakfrågan och har befogenhet att ta beslut om frågan. Avaaz, 350.org och Skiftet är exempel på digitala plattformar som har namninsamlingar.

Reflektioner

+ Kan vara enkelt att samla in, framför allt digitalt. Kan vara mobiliserande runt en fråga där personer får ta aktiv ställning. Det kan också finnas utrymme för att arbeta mer med insamlingar som kräver omställning istället för nejsägande. Går också att kombinera med överraskningsmoment som kreativa överlämningar eller motståndslöften.

- Kan ta lång tid att samla in underskrifter. Namninsamlingar är ofta protester, reaktiva och har många gånger ingen uppföljning. Ofta ställer inte aktionsformen motparten i en situation där den tvingas ta ställning. Den gör alltså sällan skillnad i sig själv, utan lämnar över till en annan part att ta beslut eller handla.

Överbelastning av system

Kan vara att ringa ner en myndighet eller att många personer nyttjar en tjänst samtidigt, att alla ställer sig i samma kö eller intar samma plats. Ett exempel är när flera ringde till Försäkringskassan 1979 och

sjukskrev sig för att de "kände sig homosexuella". Homosexualitet betraktades då som en sjukdom av Socialstyrelsen. Kampanjen skedde i kombination med andra aktionsformer, som ockupation av Socialstyrelsens kontor. En kort tid efter togs sjukdomsstämpeln bort.

Reflektioner

+ Kan vara effektivt i grupp om många personer gör samma sak eftersom aktören måste ta ställning i frågan. Har en tydlig ickevåldskomponent eftersom den kommer i kontakt med förtryck eller orättvisan. Den kan också kombineras med andra former av aktivism.

- Kan sakna ett lösningsfokus – vad vill vi ha istället?

Medborgarförslag

Förutom att rösta på partier och politiker på kommunal nivå, har invånare i en kommun vissa andra möjligheter att forma den lokala politiken. Medborgarförslag kan skickas in av vem som helst som är folkbokförd i kommunen, och kan därefter skrivas på av andra sympatisörer. Medborgarförslaget måste tas upp i kommunfullmäktige när ett visst antal personer står bakom skrivelsen.

Reflektioner

+ Tvingar politiker att ta ställning i frågan och kan skapa ett dilemma.

- Information om att förslaget finns behöver spridas för att allmänheten ska känna

till det. Politiker kan bli mindre benägna att bry sig om medborgarförslaget om det inte backas upp med annan form av aktivism eller uppvaktning. Politikerna kan rösta mot förslaget och det återgår till business as usual. Det kan också vara svårt att skriva ett förslag. I dagsläget går det inte heller att lägga medborgarförslag i alla svenska kommuner.

Överdriva, ta bokstavligt och sinka system

En möjlighet är att överdriva eller ta arbetsuppgifter bokstavligt. Det kan vara att utföra arbetsuppgifter in i minsta detalj eller följa regler nitiskt, vilket gör att processer tar jättelång tid. Det kan vara att personer som arbetar på ett företag tar en miljöpolicy nitiskt eller tolkar en fluffig miljöpolicy på ett sätt där vi vägrar utföra vissa uppgifter som är miljö- eller klimatförstörande. Det kan också vara att personer i olika omgångar och intervaller ber om att få tala med en chef i en butik om varför de säljer vissa varor i sin butik.

Reflektioner

+ Kan ske i både mindre eller större skala. Kan visa på absurditeten i vissa regler, lagar eller beslut, som "There are no jobs on a dead planet" – det finns inga jobb på en död planet som visar på hur märkligt det faktiskt är om jobb görs viktigare än miljö och klimat.

- Kan kräva en del samordning och planering.

Tips!

Aktivera fler sinnen!

Hur kan vi aktivera fler sinnen än exempelvis syn?
Kan vi få in mer ljud, smak eller känsel på olika sätt?

Tajming!

När vi gör någonting spelar roll. Vi kan till exempel skapa aktiviteter utifrån årstider och extremväder, internationella dagar, olika tider på dygnet och så vidare. Exempel på detta kan vara overshoot day (en dag på året som resurser i världen tar slut), Världsmiljödagen, politiska val eller beslut, och så vidare!

Kooptera!

Ofta används ordet kooptering för att beskriva hur en person engagerar sig inom ett system för att förändra det från insidan, för att sedan glömma bort sina värderingar och ambitioner – att bli koopterad. Kooptering kan också användas av aktivister på andra håll. Till exempel genom att bli medlem eller aktieägare i en förening eller organisation som du egentligen inte delar värdegrund eller syfte med, och på så sätt bli inbjuden till de forum där debatter och diskussioner pågår. Där kan du ställa obekväma frågor eller sätta krav, lobba för ny verksamhetsinriktning eller policys eller lyfta diskussioner som inte kan stängas ute. Det kan vara att tolka miljöpolicy på jobb eller skola på ett sätt som är långt mer klimatvänliga än vad det i skrivandets stund var tänkt.

Använd nyckelpersoner

Det kan spela roll vilka personer som deltar. Det kan till exempel vara kändisar, anställda inom polisväsendet, domare och jurister, forskare, högt uppsatta personer inom politik och näringsliv. Om rörelsen består av nyckelpersoner kan dessa bidra med sina speciella kompetenser eller nå ut i sina kanaler och nätverk.

Rollomvandling och Benjamin Franklin-effekten

Uppfinnaren och politikern Benjamin Franklin hade under 1700-talet en besvärlig politisk motståndare som tog alla tillfällen att klanka ner på honom. Han bestämde sig för att försöka bryta detta och bad motståndaren om en tjänst – att låna honom en särskild bok. Denne lånade ut boken, Franklin tackade och återlämnade senare boken. Nästa möte formades av helt andra attityder, vilket blev startskottet för en vänskap. Psykologin förklarar detta fenomen med att människan inte gillar kognitiv dissonans, det vill säga att vi vill att våra handlingar och åsikter ska hänga samman. Då rättar sig hjärnan efter kroppen, och inte, så som vi ofta antar, att allt startar med en tanke eller medvetandehöjning. Hur kan detta hjälpa oss i vår aktivism? Om vi till exempel ber om hjälp istället för att kräva den, har motparten svårare att bevara en fiendebild av oss.

Transparens

Det är mycket lättare att stämpla eller avfärda en organisation eller nätverk som illegitim om den verkar underjordiskt och det är oklart vad den använder för mål eller metoder. För att inte smutskastas är öppenhet en viktig ickevåldsprincip. Flera grupper som utfört civil olydnadsaktioner har kontakt med polis, institutioner eller företag före själva aktionen. Polisen brukar vara mer välvilligt inställda om de vet att det är en aktion där aktivisterna inte kommer använda våld. Detta ska inte missförstås som att vi behöver avslöja hela strategin och planen för polisen – vi kan också säga att vi inte kan avslöja en viss tid eller plats eftersom det gör att vi blir stoppade innan aktionen utförs.

Agera som om vi lever i den värld vi vill ha!

Anta att er fråga är självklar och att alla vill vara med och engagera sig. När en nyfiken person frågar om vad ni gör, agera som om det är tio sekunder till personen kommer att gå med istället för att ha inställningen att försvara er sak. Bjud in personen att vara med nu på studs, eller att komma till ert nästa möte. Bjud in andra organisationer till era möten i god tid så att de får chans att ansluta sig.

Låt inte media styra

Många utvärderar sin kampanj eller aktion beroende på vad media rapporterar. Låt inte media bestämma om din aktion eller kampanj var lyckad eller inte. Vad media rapporterar om beror på många variabler och framställningen av en aktion kommer sällan bli på det sätt vi vill. Det finns metoder för att styra media eller "göra jobbet åt dem". Det kan vara att kontakta media och gå ut med budskapet innan, att ha tillgänglig transparent information om vilka vi är och vad vi gör. Vi kan särskilt fundera över frågor som dessa innan vi sätter aktionen:

- Vad kommer bilder de tar av oss att symbolisera och visa?
- Vilken skillnad gör leenden eller ilska på bilderna?
- Vem är presskontakt och pratar med media?
- Vilket budskap vill vi ska komma fram?
- Hur kan vi vara proaktiva och sprida informationen på det sätt vi vill att den ska spridas?

Skapa allianser

Om andra grupper och nätverk känner till oss och gillar vad vi gör kan vi skapa allianser med dessa. Ibland kan vi upptäcka bundsförvanter som inte är uppenbara från början – före detta anställda, "fiender till fiender", och så vidare. Med en brokig skara av aktörer som samarbetar kan vi få större genomslag. Om vi endast är en ö utan att någon annan känner till eller bidrar till våra insatser blir dessa lätt beroende av ett fåtal eldsjälar och riskerar gå i graven om deras engagemang svalnar. Samarbeten och allianser gör att sakfrågorna får eget liv. Allianser kan skapas mellan olika rörelser, men också med institutioner.

Visa eller använd olikheter och mångfald

Språk och stil påverkar åhöraren och avgör om de tilltalas av, eller förkastar ett budskap. Olikhet (eller tillhörighet) kan visas genom kläder, utsmyckningar, åsikter, ordval eller analyser av problem. Det kan vara att grupper står sida vid sida som vanligtvis inte är överens om en fråga. Då skapas en bro som gör det svårare för media eller allmänheten att avfärda eller förenkla vår grupp. Det är svårare att avfärda ett krav när det kommer från många olika håll av vad som betraktas vara "vanliga medborgare". Eller ett gäng i kostymer – ett plagg som ofta symboliserar beslutstagande, regerande eller makt. Budskap tas emot olika. Har personen själv en kostym kan det vara enklare att tilltalas av andra med kostym. En akademiker kan enklare prata på ett sätt som gör att en student kan identifiera sig med den, eller en fotbollsintresserad fjärdeklassare kan enklare tilltala ett annat barn och inspireras att delta själv.

Vänlighet betyder inte foglighet!

Under en aktion eller aktivitet svarar vi på polisens eller allmänhetens frågor med respekt utan att vara fogliga. Det kan vara att säga "Tyvärr kan jag inte svara på den frågan" eller om en auktoritet frågar "Vart kommer du ifrån", kan vi skapa nya normer som ifrågasätter nationsgränder och svara "Jag är klimataktivist från planeten jorden". Vi kan vägra göra vad auktoriteter ber om, som "att gå hem" eller liknande, men vi kan göra det på ett artigt sätt, alltså skilja mellan sak och person.

Le och sjung – ha kul!

Som aktivisten Emma Goldman sa: om jag inte kan dansa, är det inte min revolution! Vi behöver ha kul i världar vi vistas i. Sång och dans är fysiska aktiviteter som gör att hämningar släpper, stimulerar till avslappning och kanaliserar adrenalin och nervositet. Med exempelvis sånghäften kan vi påverka vilka budskap som förmedlas, och tränger undan andra låtar och budskap som kanske inte stämmer överens med våra aktionsprinciper.

Adhoc-krati

Ad hoc betyder oplanerad och krati betyder styre. Alltså spontan organisering! En taktik som användes av aktivister i Geziparken i Istanbul kan ses som adhoc-krati. Genom samtal med förbipasserande och användande av sociala medier, framförallt Twitter, lyckades aktivister involvera allmänheten direkt i rörelsen. Adhoc-kratiska metoder kan vara effektiva i att dra med sig många personer på kort tid. Det är också en taktik som inte funkar inom olydnadsaktioner eller där det krävs träning innan aktionen. Ett exempel på adhoc-rati kan vara att tillsammans sjunga "Stå inte där – kom med här". Vi gör passiva aktiva och bryter vi-och-dem-effekter.

Humor!

Ett exempel på humor är sketcher eller ståuppkomik. I ståuppkomik får de som pratar ofta olika normer att verka absurda. Humor har använts på många olika sätt av aktivister - det kan vara kostymer, symboler, masker, rollspel, med mera.

MINIINTERVJU**Hej Jonathan! Berätta om en aktion du deltagit i som du gillar!**

Jag tänker på en aktion jag var med på i London. Vi var utklädda till grönsaker och dansade disco på gatorna. Väldigt många deltog i aktionen. Det var civil olydnad eftersom vi stannade kvar på gatan när det blev röd gubbe. En person som var utklädd till broccoli blev arresterad. Det var en väldigt bra aktion eftersom det är så ironiskt att en grönsak blir arresterad och det gav uppmärksamhet till vår rörelse. En annan aktion var när vi hade en jättestor dansuppvisning utanför melodifestivalen där alla hade klätt ut sig. Vi kallade det för "disco obedience". Folk stannade och tittade. Efter dansen pratade vi i en megafon om situationen för klimatet. Hoppas att personer som såg oss fick sympati och förstår att det är viktiga frågor eftersom vi ansträngde oss mycket för att genomföra aktionen.

Jonathan Gall,
Animal rebellion

Onlineaktivism

Internet gör att vi får plattformar för koordination och planering. Samtidigt är internet en plats där allt i olika grad spåras och sparas. I online-aktivism behöver vi fundera ännu mer över vilka handlingar och dialoger som är effektiva. Att starta en lång dialog med någon online som uttrycker klimätförnekelse, samtidigt som många klimatskadliga verksamheter fortsätter som vanligt utan motstånd, kanske snarare göder och föder den ekologiska krisen då vi fastnar i samtal som sker långt bort från klimatskadliga institutioner som behöver ställa om. Internet är en plats som gör det enkelt att kommunicera och koordinera även fast vi är på olika platser. Genom anonymiteten som kan finnas på internet kan nya gemenskaper skapas (som kanske inte skett om de hänt utanför skärmen). Men också tvärtom – det kan skapa stämpling (som "miljömuppar", "Greta-fanatiker") eftersom olikheter inte syns – personer kan lättare buntas ihop som kanske inte egentligen har särskilt mycket gemensamt.

Är det aktivism att dela och sprida?

Att endast dela inlägg med information kan leda till distans, dyrkan, och en idé om att andra ska utföra handlingar, jag ska bara tycka, debattera eller stötta. Därför kallas ibland den typen av internetdelning lite nedvärderande för arm chair activism eller slackivism, som att uppdatera sin profilbild med en text som visar att en stöttar något. Om vi fastnar endast i delningsfällan göder det idén om att vad som saknas är information – och att den måste spridas. Om vi vill lyfta vår aktivism till

mer än informationsspridning (vilket inte får människor att ändra beteenden eftersom det finns så många fler faktorer som påverkar) behöver vi fundera över hur vi kan göra mer än att bara sprida information. Problemet är ju snarare att människor inte agerar på den information som finns! Och att det spelar dessutom roll vem informationen kommer ifrån för att vi ska ta till oss den eller inte. Problemet är inte informationsbrist utan handlingsbrist.

En annan utmaning med delning är att algoritmer gör att det vi delar ofta ses av likasinnade – och utmanar inte de som valt

bort den typ av information, vänkretsar eller nätverk. Det sätter då inte motparten i något dilemma utan göder och föder snarare skillnader mellan grupper. Dock kan information om evenemang, aktioner, handlingar eller teorier motivera och bjuda in folk till rörelsen. Genom att kombinera delning med uppmaningar om nya handlingar finns det möjlighet att bygga rörelser genom sociala medier.

Att använda internet för att organisera oss, kommunicera och stötta är viktiga handlingar.

Organisering istället för informationsspridning!

Många informationskampanjer är internetbaserade – som informerar om om det akuta läget, artutdöende, försurade hav, och så vidare. Ofta är uppmaningen att skänka pengar eller bli betalande medlemmar i en organisation som gör bra saker eller andra typer av call for action. Internet ger oss dock stora möjligheter till organisering, prata, mötas och förbereda annan aktivism. Personer som sitter i Belo Horizonte, Bishkek och Borlänge kan ha ett möte för att fem minuter senare återgå till att fortsätta göra någonting annat.

Vi ska dock komma ihåg att internet inte alltid är så inkluderande som vi ibland kan tro. Ungefär 60% av världens befolkning uppskattas använda internet. Även fast Sverige på många sätt är en av världens mest uppkopplade länder, kan vana av olika digitala plattformar se olika ut och bli

ett hinder för deltagande. Vi kan därför behöva ge introduktion till verktygen vi använder.

Svärma kommentarsfält

Att vara ett större antal deltagare som ingriper i kommentarsfält gör att vi är flera som kan stötta varandra och tillsammans ta oss an platser och aktörer som vi knappt hade haft effekt på som individer. Ett exempel är #JagÄrHär som varje dag uppmanar följare att balansera och kärleksbomba olika ställen där hat, påhopp och felaktigheter får utrymme.

Reflektioner

+ En aktionsform som blir kollektiv där vi samarbetar med andra. Aktionen kan innebära en mindre insats och åtagande som också kan planeras och genomföras snabbt. Det är också en aktionsform som kan användas mer proaktivt än reaktivt mot företag och institutioner, som att ställa frågor om omställningsarbete.

- Består ofta av punktinsatser som långsiktigt kan bygga ett konstruktivare samtalsklimat, men kanske inte bygger större lösningar på klimatkrisen.

Komik och sketcher

Humor går att använda i många olika format, som stå-upp komik, sketcher, satir eller teater. Genom att använda humor kan vi visa hur absurda olika normer eller handlingar är. Ett exempel är när aktionsnätverket Besök en bank tvättade rutorna på en av storbankerna i centrala Malmö – en symbolik där personer “Tvättade bankerna rena” från smutsig verksamhet. Ett exempel på svart humor är statyn Politicians Discussing Global Warming, av konstnären Isaac Cordal, som gestaltar en grupp huvuden som sticker upp precis över en vattenyta i Berlin.

Reflektioner

+ Kan beröra, väcka tankar och intresse. Behövs inte ett stort antal deltagande men kan också genomföras av många personer.

- Kan ibland sakna det aktiverande momentet som inspirerar oss till att handla.

Identitetskapning

Identitetskapning kan vara att utge sig för att vara någon annan. Ett exempel är filmen Yes Men där en karaktär utger sig för att vara Världshandelsorganisationen och belyser de orättvisa systemen som världshandelsreglerna skapar. Att låtsas vara, eller göra parodi på något fenomen, gör att vi kan få ett nytt perspektiv på andra aktörers handlande. Exempel på andra möjliga identitetskapningar skulle kunna vara att erbjuda sin hjälp som personal shopper utanför ett shoppingcenter och istället för

hjälpa den att handla rätt – uppmana att inte handla överhuvudtaget. Eller att ändra detaljer i kända loggor eller symboler, vilket brukar kallas för culture jamming.

Reflektioner

+ Är svårt för motparten att bemöta, kan visa absurditeter och bjuda in till leenden. Är lekfullt och kan genomföras med ett litet antal, eller enskilda personer och skapa reflektion och en alternativ historia.

- Skapar oftast inte delaktighet eller lösningsfokus. Kan kräva en del planering.

Överbelasta digitala system

Att överbelasta system kan vara att många personer går in på en hemsida samtidigt, mejlar en viss aktör som regering eller företag med frågor, oro eller krav. Det kan vara att skriva brev till regeringen om oro angående hur Parisavtalet följs eller inte följs, hur biobränsle påverkar klimat och miljö, med mera. Det skulle kunna vara att en stor mängd personer skickar mejl till AP-fonderna och kräver att fonderna ska investeras hållbart eller skickar mejl till regeringen och påminner om att utbyggnad av en flygplats eller oljeraffinaderi inte går i linje med parisavtalet.

Reflektioner

+ Kan kräva en del förarbete och ett större antal deltagande. Är det dock tre personer som skickar något varje dag kan det volymmässigt bli mycket! Kan kombineras med krav, information, andra aktionsformer.

- Om många går in på en hemsida så att den kraschar finns inget konstruktivt moment med i aktionen.

Hacka en kampanj

Det finns flera exempel på hur en kan hacka och omdirigera till fördel för en annan sakfråga. När nynazister marcherade i en by i Tyskland skänkte de lokala butikerna 10 euro för varje meter de gick till en organisation för avhoppade högerextremister. Nazisterna ställdes inför ett dilemma – att avbryta eller fortsätta som planerat – vilket alternativ som helst blir dåligt för motparten. I detta fall var det pengar som skänktes, men det kan också vara tid eller andra insatser. För varje reklampelare som ett klimatskadligt företag använder sig av kommer vi skänka pengar till en klimat- eller miljöorganisation, eller ägna två timmar till klimataktivism – kan få stor effekt om det är många som deltar.

Reflektioner

+ Sätter motparten i ett moraliskt dilemma och omvandlar en aktion till något annat. Kan göras i mindre eller större skala.

- Kan kräva en ganska stor insats för de som samordnar.

Att organisera sig med andra

Vi behöver samarbeta med varandra på olika sätt när vi planerar och genomför olika aktiviteter. Det är en konst att samarbeta och något vi hela tiden behöver träna på. Något som ofta är centralt när vi samarbetar är att ta beslut. Här är några vanliga former att ta beslut på:

- **Beslut tas utan inblandning av de berörda** – en person fattar beslutet.
- **Beslut tas av varje individ eller grupp** – varje person beslutar själv.
- **Majoritetsbeslut** genom att personer röstar, vilket ofta innehåller någon form av debatt där några påverkar flertalet.
- **“Vi har alltid gjort så”** – Hur det alltid har varit ligger till grund för hur beslut tas.
- **Konsensus** – att varje deltagare ska godkänna förslaget. Förhandlingar fortsätter tills en överenskommelse nås med alla involverade. Kan dra ut på tiden eller bli paralyserande för gruppen.
- **Samtyckesprincipen** – bygger på att eliminera alla större invändningar mot ett förslag. Olika åsikter integreras och frågan ”Kan du leva med det?” – gör att gruppen snabbare kan gå vidare. Alltså en behöver inte säga “yes!” utan “vi testar”. Det är inte fråga om gillande utan om acceptans av ett förslag. Kan bestå av presentation av förslag, följt av frågerunda, följt av reaktionsrunda med känslor och tankar, följt av en beslutsrunda där deltagare kan ge invändningar mot beslutet tills det förfinats tillräckligt för alla alla ska kunna acceptera beslutet.

Fördela makten

På olika sätt kan vi dela upp makt och ansvar mellan oss. Makt är inte något dåligt utan kommer alltid att finnas. Utmaningen är hur vi använder makt för att inte skapa ojämlikhet, våld eller förtryck. Om vi inte använder vår makt ger vi bort den till någon annan! Det kan bli en stor maktkoncentration om en person har mycket

ansvar. Om vi delar upp ansvaret mellan oss och samarbetar blir vi alla medskapare tillsammans. Aktivisten och forskaren Jo Freeman uppmärksammade hur skevt det blir när det inte finns formella roller och strukturer. De som säger “vi har inga ledare här” är ofta i praktiken de informella ledarna. Vi behöver istället ha olika ansvarsområden och uppgifter, rotera dem mellan oss men ha dem tillräckligt länge för att bli duktiga på dem. Därför kan det vara användbart att ha olika mötesfunktioner som går ifrån klassiska mötesorganisering där vi till exempel har en mötesordförande. Vi kan istället dela upp ansvar för tid, dagordning, talrundor och beslutsfattande på andra sätt.

Gruppstorlek

Det är en skillnad på att föra en diskussion mellan tjugofem personer samtidigt eller att prata i smågrupper. Storlek på grupper spelar roll. Med större grupper ökar ofta stress och konflikter. Mindre grupper om 5-7 personer i varje underlättar för oss att dela med oss, få och ge uppmärksamhet – vi blir sedda utan att ha känslan av att stå på scen. I en grupp av fem personer uppstår tjugo relationer mellan människorna i gruppen. Vid sex personer uppstår trettio relationer, sju personer fyrtiotvå, åtta personer femtiosex relationer och nio personer sjuttiofyra relationer. Det är väldigt stora skillnader i relationer som samspelar och delas på samma plats. Stora grupper kan delas upp i mindre grupper och samarbeta på olika sätt och koordinera mellan varandra genom olika representanter.

Vid stormöten är risken större att ett fåtal personer tar över. Gruppen eller personer utnämner informellt några till ‘naturliga’ ledare. Det kan förstås också hända i mindre grupper, men genom olika funktioner och ansvarsfördelning kan vi se till att de som brukar dominera, eller tar mer plats, inte gör det, och de som vanligtvis tar mindre plats får utrymme att delta på samma premisser. Ibland kan vi bygga grupper utifrån ännu mindre beståndsdelar, som en typ av cell som består av par – buddypar. Varje smågrupp består då av par som stöttar varandra på olika sätt.

Här är några möjliga mötesfunktioner vi kan använda, rotera och träna på så det inte uppstår stor koncentration av makt och ojämlikheter – utan istället demokrati.

- **Maktgripare** – Ingriper vid härskartekniker, avbrytanden eller genom att föreslå talrundor eller annat som kan fördela talutrymme jämlikare.
- **Förståelseunderlättare** – Om det kommer upp konstiga begrepp, förkortningar, eller information som är otydlig ber förståelseunderlättaren om förtydligande eller bakgrundsinformation. Kan också användas för att sätta in en person som kommer försent i vad som pågår då mötet inte behöver börja om från början.
- **Aktiv sekreterare** – Antecknar sammanfattningar om vad som sägs och beslutas om så mötet. “Aktiv” eftersom den är medverkande i mötet som alla andra.

- **Mötesunderlättare** – Förbereder dagordning, sammankallar till mötet och tar oss igenom dagordningen från början till slut.
- **Stämmingsunderlättare** – Stöttar så att vi har ett konstruktivt möte. Det kan vara att avbryta för korta lekar eller pauser. Eller lägga in längre pass med lek och paus i dagordningen.
- **Hustomte** – Underlättar fika och praktiska saker som att öppna fönster i rummet eller se till att det finns vatten att dricka. Eller fika att äta!

Det här är ett urval av olika mötesfunktioner som kan användas. I aktioner och liknande kan det finnas andra funktioner som kan underlätta för gruppen, som en polisunderlättare (har kontakt med polisen), extern kommunikationsunderlättare, hälsunderlättare – beroende på de behov som finns.

Träna på aktivism och organisering!

Att agera för klimatet är viktigt och det är bråttom! Vi hoppas att denna handbok kan hjälpa till att skapa mer klimat- och miljöaktivism i våra vardagar. I samband med aktioner kan vi träna på att agera ickevåldligt när vi utför dem. Oavsett om det är att prata med förbipasserande eller ta beslut i våra grupper. Att träna går att göra genom dialogövningar och rollspel i din grupp eller genom att delta på, eller bjuda in en tränare från exempelvis Klimatprata eller Vardagens civilkurage.

Aktionsformerna i handboken är ett urval av tusentals! De är inte facit eller mirakelpiller. Om en aktion inte fick den effekt vi tänkte behöver vi inte förkasta den, utan istället kan vi justera, finslipa, kombinera och testa igen. På app.klimatprata.se kan du ladda ner din verktygslåda i fickformat.

Vill du läsa mer? Spana in våra andra handböcker!

Klimataktivism och ickevåld: Klimatsamtal och vardagsmotstånd
Klimataktivism och ickevåld: Fredlig civil olydnad

LÄSTIPS

No One is Too Small to Make a Difference (2019). *Greta Thunberg*

Vår framtidshistoria – Dikter och noveller av unga (2021).
FutureVisions.earth och *Klimatprata*

Aktivistens lagbok – Juridisk handbok för politiska aktivister (2012).
Åsa Ågren

KLIMATPRATA!

Konstruktiva klimatsamtal i vardagen

Läs mer om klimathärskartekniker, klimatskadliga normer, vardagsanalys, klimatsamtal och hur vi skapar mer handling för klimatet. Vi utbildar samtals-tränare som håller i träningar med grupper och nätverk.

klimatprata.se

KLIMATSKAPA!

Vår app med verktyg för eko-civilkurage i vardagen

Läs mer om aktioner, tips för organisering, klimatsamtal och samtalstekniker. Appen Klimatskapa är utvecklad av Klimatprata – din verktygslåda i fickformat.
app.klimatprata.se

VARDAGENS CIVILKURAGE

Vi tränar på att ingripa mot orättvisor och förtryck i våra vardagar. Genom träning gör vi passiva åskådare till aktivistiska medborgare för mer jämlika och demokratiska samhällen. Genom dialogövningar och rollspel tränar vi ickevåld.
vardagenscivilkurage.se

Klimatprata är ett projekt som får stöd av Allmänna arvsfonden och riktar sig till unga personer mellan 15-25 år.

MER KLIMATAKTIVISM SOM SKAPAR HANDLING OCH FÖRÄNDRING!

Kartlägg din vardag, fundera över hur du kan organisera dig effektivt tillsammans med andra och få tips och inspiration till aktioner och aktiviteter. Vi behöver göra mer än att vara medvetna om den ekologiska krisen – aktivera oss i klimatrörelsen och spåna på vad vi kan göra!

KLIMATPRATA!

